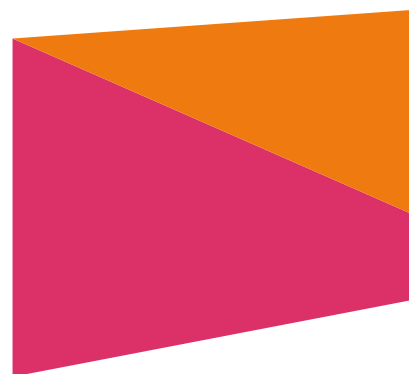

Výroční zpráva

Židovského muzea v Praze
za rok 2023

Obsah

1	Právní rámec činnosti a orgány muzea 2
2	Základní údaje o ŽMP 4 a) Objekty ve správě ŽMP 4 b) Co ŽMP nabízí 4
3	Návštěvnost a služby návštěvníkům 6
4	Organizační struktura a zaměstnanci 8
5	Výstavní činnost 9 a) Galerie Roberta Guttmanna 9 b) Výstavy konané v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu 10 c) Výstavy konané ve spolupráci s dalšími institucemi 10
6	Sbírky a jejich dokumentace 11 a) Péče o sbírky 11 b) Dokumentace a evidence sbírek 14 c) Archiv 15 d) Dokumentace šoa 16 e) Knihovna 18
7	Věda a výzkum 19 a) Odbor sbírek 19 b) Odbor židovských dějin 21 c) Odbor archivů 22 d) Odbor knihovny 24 e) Zastoupení v domácích a zahraničních organizacích 26 f) Žádosti o bezúplatné převody předmětů protiprávně odňatých v období holocaustu a 2. světové války 26
8	Příprava nových expozic a modernizace muzea 27
9	Akvizice a předměty navrácené do sbírek muzea 28
10	Vzdělávací aktivity 30
11	Kulturní aktivity 33 a) Večerní pořady v Odboru pro vzdělávání a kulturu 33 b) Koncerty a další kulturní akce ve Španělské synagoze a v Maiselově synagoze 34
12	Publikační činnost 35
13	Spolupráce s institucemi 37 a) Výpůjčky 37 b) Neziskový sektor, informace a konzultace, média, Společnost přátel 37 c) Účast na dalších projektech 38
14	Správa a údržba objektů 39
15	Oddělení bezpečnosti 40
16	Investice 41
17	Granty a dary 42
18	Informace o hospodaření 44 Příloha č. 1 – Plnění rozpočtu ŽMP v roce 2023 (v tis. Kč) 45 Příloha č. 2 – Výkaz zisku a ztrát (v tis. Kč) 46 Příloha č. 3 – Rozvaha (v tis. Kč) 47 Příloha č. 4 – Struktura zaměstnanců ŽMP 48 Příloha č. 5 – Opravy a rekonstrukce objektů (v tis. Kč) 49

1

Právní rámec činnosti a orgány muzea

Zájmové sdružení právnických osob Židovské muzeum v Praze (ŽMP) bylo registrováno Obvodním úřadem pro Prahu 1 dne 30. září 1994. Hlavním předmětem činnosti sdružení, jako kulturní instituce, je podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů: tvorba, doplňování, odborná správa, shromažďování a prezentace sbírek Židovského muzea v Praze a tvorba, doplňování a správa knihovního a archivního fondu, osvětová, publikační, vydavatelská a vzdělávací činnost, včetně prodeje upomínkových předmětů, propagačních a jiných materiálů, publikací, nahraných zvukových a zvukově obrazových záznamů a dalších předmětů spjatých s účelem a předmětem činnosti sdružení, dále kulturní a jiná činnost, týkající se judaismu, Židů a jejich historie v Čechách a na Moravě. Hlavní činností sdružení je také činnost výzkumná (především základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj) a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií. Hlavní činností jsou rovněž nutné opravy a technická zhodnocení pronajatých nemovitostí, v nichž muzeum sídlí a prezentuje sbírky. Opravy jsou částečně hrazeny z nájemného a případného pronájmu dočasně nevyužitých prostor třetím osobám se souhlasem vlastníka, tj. Židovské obce v Praze. Doplňkovým předmětem činnosti sdružení je péče o židovské kulturní dědictví v České republice prostřednictvím Federace židovských obcí v České republice.

Nejvyšším orgánem sdružení je správní rada, která v roce 2023 pracovala ve složení:

Jiří Daniček, Federace židovských obcí v ČR (předseda)

Jiří Löwy, Federace židovských obcí v ČR

JUDr. Petra Smolíková, Ministerstvo kultury ČR

Eva Lorencová, Židovská obec v Praze

Martin Šmok, Židovská obec v Praze

Kontrolním orgánem sdružení je dozorčí rada, která v roce 2023 pracovala ve složení:

RNDr. Michal Hron, Federace židovských obcí v ČR (předseda)

Ing. Lucie Malátová, Ministerstvo kultury ČR (od 13. 6. 2022)

JUDr. Tomáš Pasternak, Židovská obec v Praze

V roce 2023 se správní rada sešla k běžnému jednání čtyřikrát a dozorčí rada dvakrát. Z jednání za přítomnosti právního zástupce muzea JUDr. Hynka Mottla byly pořízeny zápisy.

Ředitelem muzea byl od ledna 2023 do června 2023 PhDr. Leo Pavlát a od července 2023 je ředitelkou muzea Mgr. Pavla Niklová.

2

Základní údaje o ŽMP

a) Objekty ve správě ŽMP

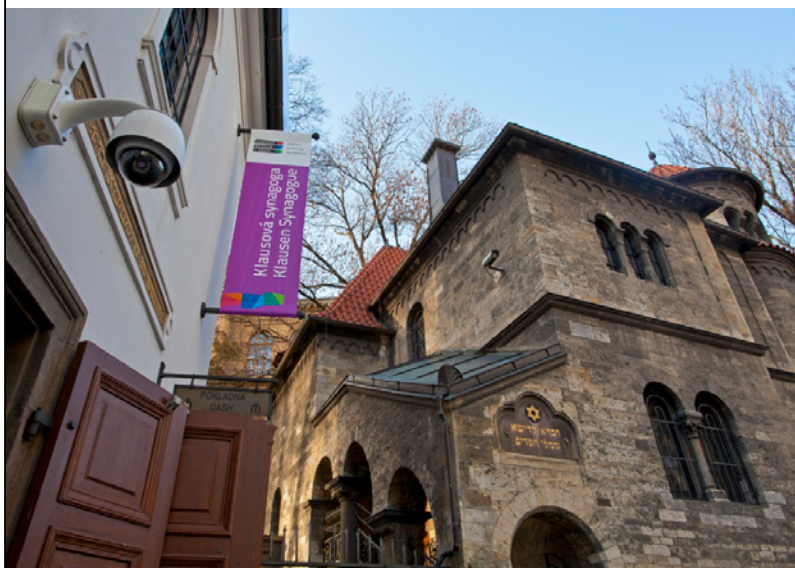
- Administrativní budovy v ulici U Staré školy 141/1 a 153/3, Praha 1-Josefov – správa muzea, odborná pracoviště, depozitáře, knihovna, multimediální centrum, kavárna, Galerie Roberta Guttmanna.
- Maiselova synagoga – v hlavní lodi stálá expozice Židé v Čechách a na Moravě v 10.–18. století. Celkem vystaveno 231 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Španělská synagoga – stálá expozice Dějiny Židů v Čechách a na Moravě v 19.–20. století. Celkem vystaveno 488 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Pinkasova synagoga – v hlavní lodi Památník obětí šoa z českých zemí; v prvním poschodí stálá expozice Příběh dětí. Dětské kresby z Terezína 1942–1944. Celkem vystaveno 234 originálů, faksimilií a kopií dokumentů. Venkovní expozice Cesty bez návratu. Deportace Židů z českých zemí v letech 1939–1945 věnovaná deportacím židovského obyvatelstva z území protektorátu Čechy a Morava do ghett, koncentračních a vyhlazovacích táborů na okupovaných územích východní Evropy. Digitální rozšíření expozice je dostupné prostřednictvím informačního kiosku uvnitř synagogy a v rámci webového rozhraní. Venkovní projekce Tváře obětí šoa je promítána ve večerních hodinách na štít mikve Pinkasovy synagogy.
- Klausová synagoga – v hlavní lodi stálá expozice Židovské tradice a zvyky – I. Synagoga a svátky, na galerii stálá expozice Židovské tradice a zvyky – II. Běh života. Celkem vystaveno 464 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Obřadní síň – pokračování stálé expozice Židovské tradice a zvyky – II. Běh života. Celkem vystaveno 165 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Prostory pro činnost Odboru pro vzdělávání a kulturu – Praha, v objektu Maiselova 38/15, Praha 1-Josefov.
- Prostory pro činnost Odboru pro vzdělávání a kulturu – Brno, v objektu Židovské obce Brno, tř. Kpt. Jaroše 1922/3, Brno.
- Informační a Rezervační centrum Židovského muzea v Praze, v objektu Maiselova 38/15, Praha 1-Josefov.
- Smíchovská synagoga, Stroupežnického 290/32, Praha 5-Smíchov.
- Starý židovský hřbitov, Praha 1-Josefov.
- Depozitář knihovny Praha 4-Spořilov.
- Jeníkovská synagoga provozovaná jako depozitář textilu.

b) Co ŽMP nabízí

- Prohlídku pěti stálých expozic v historických objektech a v rámci Starého židovského hřbitova.
- Prohlídky výstav v Galerii Roberta Guttmanna.
- Vzdělávací programy a prohlídky pořádané prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu v Praze a Brně.
- Kulturní pořady se židovskou tematikou konané v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu v Praze a v Maiselově synagoze v Praze.
- Semináře se židovskou tematikou.
- Služby archivu – zajišťování badatelských služeb (poskytování archivních materiálů ke studijním účelům, odborné konzultace, rešerše, reprografické služby).

- Služby specializované knihovny pro odbornou i laickou veřejnost.
- Vzdělávání pedagogických pracovníků prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu v rámci seminářů *Židé – dějiny a kultura* ukončených certifikátem MŠMT.
- Kurzy k získání licence „Průvodce Židovského muzea v Praze“ pořádané prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám dějin českých a moravských Židů.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám perzekuce českých a moravských Židů za druhé světové války.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám sbírkových fondů ŽMP, odborné výklady a rešerše.
- Posouzení a vyřízení žádostí k trvalému vývozu předmětů kulturní hodnoty a k vývozu předmětů kulturní hodnoty na dobu určitou a služby znaleckého ústavu.
- Historické obrazové materiály k reprodukci.
- Vlastní publikace, CD a propagační materiály včetně prodeje muzejních publikací on-line prostřednictvím internetových stránek muzea nebo v knihovně muzea.
- Prodej hesel z Encyklopedie židovských obcí Čech, Moravy a Slezska prostřednictvím internetových stránek muzea.
- Možnost rezervovat si návštěvu v přesně určený čas prostřednictvím Informačního a rezervačního centra ŽMP.
- Prohlídky expozic s kvalifikovanými průvodci.
- Prohlídku s individuálním audio průvodcem prostřednictvím firmy Promotion & Education, s. r. o.

Klausová synagoga a Obřadní síň

3

Návštěvnost a služby návštěvníkům

Následující tabulka uvádí počet návštěvníků v ŽMP v roce 2023:

Celkem návštěvníků			
		Dospělí	Junioři
Leden	27 784	19 801	7 983
Únor	27 751	17 504	10 247
Březen	41 155	24 562	16 593
Duben	53 422	37 017	16 405
Květen	51 228	39 782	11 446
Červen	47 605	34 320	13 285
Červenec	53 865	36 581	17 284
Srpen	66 042	46 559	19 483
Září	48 149	36 689	11 460
Říjen	54 784	40 886	13 898
Listopad	34 825	25 889	8 936
Prosinec	46 328	35 071	11 257
CELKEM	552 938	394 661	158 277

V roce 2023 ŽMP navštívilo 552 938 návštěvníků, což je o 145 024 více než v roce 2022, ale o 124 561 návštěvníků méně než v roce 2019 – posledním roce před pandemií covid-19. V porovnání s tímto rokem se stále jedná o pokles (-18,4 %). ŽMP ve spolupráci s Židovskou obcí v Praze poskytovalo v reakci na příchod ukrajinských uprchlíků do České republiky volný vstup do svých expozic ukrajinským žadatelům o azyl. Stejně jako v minulých letech i v roce 2023 ŽMP podpořilo návštěvy školních skupin (s podstatně zlevněným vstupným), a to prostřednictvím muzejního Odboru pro vzdělávání a kulturu. Ani v roce 2023 současně nepolevoval zájem české veřejnosti o prohlídky konané v rámci programu „Boje proti antisemitismu“ (prohlídkový okruh Pražské Židovské Město). Prohlídky se konají každou neděli a o státních

Informační a rezervační centrum
Židovského muzea v Praze

svátcích od 11 a od 14 hodin. K úspěšné propagaci muzea rovněž přispívala činnost Společnosti přátel Židovského muzea v Praze.

Turistické slevové karty Prague CoolPass (ex. Prague card), Prague Visitor Pass, Prague City Pass a Lítačka souhrnně do muzea přivedly 28 680 návštěvníků.

4

Organizační struktura a zaměstnanci

Židovské muzeum v Praze v roce 2023 prošlo třemi menšími organizačními změnami. Jednotlivá opatření ředitele ŽMP o organizační změně měla za účel upravit organizaci práce v Židovském muzeu v Praze a optimalizovat počet pracovních pozic a k nim přiřazených pracovních míst za účelem zvýšení efektivnosti práce, úspory mzdových nákladů a zabezpečení lepší funkcionality jednotlivých odborů a oddělení ŽMP.

ŽMP je rozděleno do 11 odborů a 8 oddělení. Ke konci roku 2023 mělo muzeum 115 zaměstnanců včetně pěti zaměstnanců na mateřské nebo rodičovské dovolené. Ve fyzických osobách činil počet zaměstnanců k 31. 12. 2023 celkem 110, což představovalo přepočítaných 93,4 plných pracovních úvazků. Oproti roku 2022 se jedná o nárůst o šest zaměstnanců (5,77 % z celkového počtu) zaměstnaných v rámci pracovního poměru, což odpovídá 6,0 přepočítaným plným pracovním úvazkům.

Zaměstnanecká struktura byla k 31. 12. 2023 následující: ředitel, asistent ředitele; 21 pracovníků Oddělení bezpečnosti zahrnující vedoucího, recepční, vrátného areálu Smíchov a 18 pracovníků ostrahy; 15 pracovníků Odboru sbírek zahrnující vedoucí, asistenta, pracovníky dokumentace a evidence sbírek, kurátory a restaurátory; 7 ekonomických pracovníků včetně pokladních v expozicích; 8 pracovníků pro vzdělávací a kulturní činnost (zahrnující 1 pracovníka na projektu MANTIC); 3 pracovníci pro zajištění provozu, oprav, rekonstrukcí a správy budov; 5 pracovníků Odboru správy ICT infrastruktury a digitalizačních procesů vč. pracovníků fotooddělení; 3 pracovníci zajišťující vztahy s veřejností; 2 pracovníci Odboru židovských dějin; 8 pracovníků Odboru a oddělení archivů; 5 pracovníků zajišťujících provoz knihovny; 27 pracovníků Odboru návštěvnického provozu s vedoucím; 2 pracovníky rezervací a 24 pracovníků Oddělení návštěvnického provozu stálých expozic a výstav (zahrnující vedoucí, 4 koordinátory provozu, 17 kontrolorů/kustodů, 2 pokladní/kustody v GRG); 3 pracovníci zařazení na grantu „Tajemství půdy“.

Během roku 2023 dále 120 pracovníků provádělo práce mimo hlavní pracovní poměr na dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce. Oproti roku 2022 se jedná o nárůst 19 pracovníků (18,81 %) vykonávajících uvedené činnosti.

Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance ŽMP zaměstnaného na pracovní smlouvu v roce 2023 činila 47 855 Kč.

5

Výstavní činnost

a) Galerie Roberta Guttmanna

V muzejní Galerii Roberta Guttmanna (U Staré školy 141/3, Praha 1) byla i nadále přístupná výstava *Robert Guttmann: Pražský poutník*, seznamující návštěvníky s tvorbou populárního pražského naivisty z období první republiky, jehož jméno galerie nese. Guttmannovy obrazy, dobové fotografie a dokumenty dochované ve sbírkách Židovského muzea v Praze jsou přitom prezentovány v širším záběru a dobovém kontextu než tomu bylo v rámci původní výstavy konané na témže místě. V meziválečné Praze byl Robert Guttmann znám více svým nápadným zjevem než svými obrazy. Své obrázky a portréty kreslil po kavárnách a barech nebo přímo na ulici a prodával je za několik korun komukoli, kdo o ně projevil zájem. Robert Guttmann sám sebe označoval za „stoupence moderny, ale s nuancí k realismu, ano akurátností“. Po okupaci byl zařazen do prvního transportu, který byl z Prahy vypraven 16. 10. 1941 do lodžského ghetta, kde Robert Guttmann 14. 3. 1942 hladem a vyčerpáním zemřel.

V roce 2023 tuto výstavu navštívilo 32 751 zájemců.

Robert Guttmann:
V synagoze (Troubení na šofar),
ŽMP, inv. č. 046492

b) Výstavy konané v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu

ŽMP připravilo prostřednictvím svého Odboru pro vzdělávání a kulturu (OVK) v Praze v Maiselově ulici 15 výstavu izraelského fotografa Nachiho Weisse. Snímky zachycující okamžiky ze života mladých lidí, kteří se rozhodli opustit ultraortodoxní židovskou komunitu, byly vystaveny v průběhu dubna až června 2023.

c) Výstavy konané ve spolupráci s dalšími institucemi

Stejně jako v minulých letech, i v roce 2023 pořádalo OVK ve spolupráci s rozličnými partnery putovní výstavy. V roce 2023 jich pražská pobočka OVK nabídla celkem 14, z nichž 8 se zabývalo tematikou šoa: Neztratit víru v člověka... Protektorát očima židovských dětí; Zmizelí sousedé – Pocta dětským obětem holocaustu; Židovské svědectví o českém století; Děvčata z pokoje 28, L 410 Terezín, Příběh dětí – kresby dětí z terezínského ghetta; Motýla jsem tu neviděl: Kresby dětí z terezínského ghetta; Nadání je touha: Friedl Dicker-Brandeis a výtvarný vzdělávací experiment a Spravedliví mezi národy. Nabídka putovních výstav dále zahrnovala šest populárně naučných témat: Barokní synagogy v českých zemích; Druhý život českých svtků Tóry; Historie Židů v Čechách a na Moravě; Symboly emancipace – synagogy 19. století v českých zemích; Židovské tradice a zvyky; Židovské vzdělávání a školství.

Tyto výstavy byly instalovány v 17 kulturních institucích (muzea, knihovny a školy) v 17 městech České republiky.

*Putovní výstava
Spravedliví mezi národy*

6

Sbírky a jejich dokumentace

a) Péče o sbírky

Sbírkové předměty, knižní fond i archivní fondy ŽMP byly tak jako v předchozích letech plně zabezpečeny v teplotně, světelně i klimaticky kontrolovaných podmínkách. Restaurátoři průběžně kontrolovali stav předmětů jak v depozitářích, tak i ve stálých expozicích muzea, kde rovněž prováděli měření intenzity osvětlení. Uskutečnila se preventivní dezinfekce vybraných prostor administrativní budovy a depozitářů ŽMP.

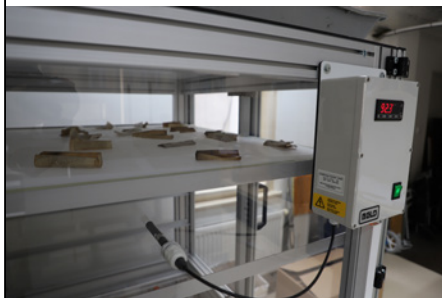
Externí restaurátorské zásahy byly prováděny převážně z grantových prostředků, a to téměř výhradně v akutních případech a za předpokladu, že práce nebylo možno z kapacitních důvodů provést přímo v dílnách ŽMP.

Externě byly restaurovány čtyři olejomalby ze sbírky vizuálního umění. Konkrétně se jednalo o tři portréty, jejichž autorkou je Gertrud Kauders, a jež ŽMP získalo jako součást daru z nálezů malířčiny pozůstalosti. Dále bylo restaurováno plátno „Zátiší s kaktusy“ malířky Ilony Singer-Weinberger, které v roce 2024 veřejnost uvidí v rámci výstavy *Nové realismy: Moderní realistické přístupy na československé výtvarné scéně 1918–1945* pořádané Galeríí hlavního města Prahy v prostorách Městské knihovny v Praze.

„Zátiší s kaktusy“ malířky
Ilony Singer-Weinberger je v roce 2024
k vidění v rámci výstavy GHMP
„Nové realismy“

Z textilní sbírky bylo v roce 2023 externě restaurováno celkem 36 předmětů v rámci projektu *Tajemství půdy* věnovaného nálezům z českých a moravských *genizot*, současně se však na témže materiálu pracovalo také v restaurátorské dílně textilu ŽMP. Tou prošlo za rok 2023 celkem 120 textilií, z nichž nejvíce pocházelo opět ze souboru *genizot*, další část pak tvořily také předměty určené k digitalizaci.

Dílna dále zhotovila 3 stabilizační výplně k textiliím vystaveným pro v pořadí druhou výstavu v rámci projektu *Tajemství půdy* uvedenou v roce 2023 v Západočeském muzeu v Plzni. V daném roce se také podařilo dokončit revizi souboru čepiček z pomocného fondu, která byla započata již v roce 2022, avšak z důvodu selhání odvlhčovače nemohla být dokončena v plánovaném termínu. 17 kusů z tohoto souboru získalo nové stabilizační výplně a u 5 kusů došlo k náhradě podšívky.

Restaurátorka N. Richtr Nauschová se zúčastnila odborného workshopu uspořádaného v rámci plzeňského uvedení projektu *Tajemství půdy* a vystoupila zde s příspěvkem „Textilní nálezy z geníz“. V rámci předmětu Dějiny a teorie materiálů na pražské VŠUP dále prezentovala také přednášky „Historie materiálu“ a „Historické techniky a technologie“. Na brněnské konferenci Textil v muzeu vystoupila s přednáškou „Textilní nálezy z geníz a jejich restaurování“, kterou následně publikovala ve sborníku *Textil v muzeu XIX*.

N. Richtr Nauschová se společně s restaurátorem kovů P. Veselým zúčastnila konference restaurátorů ve Zlíně.

Restaurátorská dílna textilu poskytla praxi jedné studentce oboru restaurování textilií na VŠCHT.

V mimopražském depozitáři textilu byly nadále udržovány optimální klimatické a bezpečnostní podmínky, současně však byl, zejména s ohledem na progresi narušené statiky budovy synagogy v Golčově Jeníkově, kde je v současné době depozitář umístěn, a s ohledem na nevyhovující prostorové parametry stávajícího uložení, sestaven v druhé polovině roku 2023 tým, jehož úkolem je nalezení možnosti zbudování nového depozitáře textilu, jenž by lépe odpovídal současným nárokům kladeným na péči o mimořádně cenné a rozsáhlé historické sbírky. Proběhla nová rozvaha s ohledem na typy, rozměry a počty materiálů a byla znova propočítána plocha optimálního rozložení materiálu v depozitáři, který by měl poskytnout nejen dostatek manipulačního prostoru umožňujícího práci se sbírkou, ale také zřízení moderně vybaveného a dostatečně prostorného digitalizačního pracoviště a zázemí. Jako nejzazší optimální termín pro transfer sbírky byl stanoven rok 2031, což by umožnilo provést po transferu nezbytnou mimořádnou inventarizaci ještě v rámci současného desetiletého inventarizačního cyklu.

V restaurátorské dílně papíru a pergamenu byly v roce 2023 pro knihovnu ŽMP restaurovány 3 tisky a další knihařské a konzervační zásahy byly provedeny na 41 knihách. Dílna navíc opatřila 6 dalších knih ochrannými krabicemi. Pracovníci dílny zrestaurovali 4 vázané archivní dokumenty pro Archiv ŽMP a pro Odbor archivů zrestaurovali 32 osobních dokumentů z období šoa. V roce 2023 byla Sbírka vizuálního

*Restaurování děl G. Kauders
v roce 2023*

umění obohacena o 2 soubory, které následně prošly i restaurátorskou dílnou papíru. Jednalo se o 23 děl Z. Sekala, na která byly zhotoveny úložné pasparty, a 360 děl G. Kauders, která byla očištěna, v případě potřeby restaurována a také opatřena ochrannými obaly.

V rámci projektu *Tajemství půdy* bylo interně zrestaurováno a pro potřebu následné digitalizace fotograficky zdokumentováno 782 předmětů. Více než 650 nálezů z lokalit prozkoumaných dodatečně během trvání projektu bylo dezinfikováno, aby se s nimi mohlo dále pracovat. 80 nálezů z genizot zrestaurovali díky grantovým prostředkům externí restaurátoři.

Průběh restaurátorských prací na projektu *Tajemství půdy* prezentoval Jan Šíblo, koordinátor restaurátorské dílny papíru, v rámci příspěvku „Restaurování papírových a pergamenových nálezů z českých a moravských genizot“. Příspěvek byl uveden na XVIII. semináři restaurátorů a historiků, který se konal v Broumově ve dnech 25.–27. dubna 2023, a na workshopu pro odbornou veřejnost, muzejní pedagogy a pracovníky s muzejní veřejností v Plzni v rámci konání projektové výstavy ve dnech 30. 5.–1. 6. 2023. Jan Šíblo zde vystoupil s příspěvkem „Restaurování papírových a pergamenových nálezů z českých a moravských geniz a jejich učené potenciál při výchově nových adeptů restaurování“.

Vedle pravidelné každoroční preventivní dezinsekce vybraných prostor administrativní budovy a depozitářů ŽMP zajistili pracovníci restaurátorské dílny papíru i mimořádnou dezinsekci depozitáře Archivu ŽMP.

V restaurátorské dílně kovů bylo konzervováno nebo restaurováno celkem 216 stříbrných, mosazných, železných, měděných, dřevěných, skleněných, porcelánových a keramických předmětů, z čehož bylo 200 šofarů. Sbírkové předměty byly konzervovány nebo restaurovány za účelem výpůjček a pro účely systematické digitalizace sbírky stříbra. Na počátku května vystoupil restaurátor P. Veselý v Národním památkovém ústavu s přednáškou „Péče o kovové předměty“, jež byla speciálně zaměřena na restaurování památek židovské kultury.

Na Starém židovském hřbitově v Praze byl zajištěn odborný dohled nad restaurátorskými a konzervačními pracemi, které ŽMP uskutečňuje s finanční podporou Nadačního fondu obětí holocaustu. Pod dohledem odborného pracovníka-hebraisty Daniela Polakoviče bylo restaurováno 12 náhrobků v bezprostřední blízkosti prohlídkové trasy, přičemž 4 náhrobní stély byly postaveny, stabilizovány a očištěny a zbývajících 8 náhrobků bylo restaurováno. Dokumentace šoa dlouhodobě pečuje o doplňování a opravy

nápisů na zdech Pinkasovy synagogy včetně kontroly jejich fyzického stavu. V prosinci 2023 provedla specializovaná restaurátorská firma doplnění jmen nově identifikovaných obětí a opravy vybraných stávajících nápisů. Veškeré retuše, renovační postupy i doplnění nových nápisů byly realizovány v souladu s původní technologií. Restaurátoři uskutečnili celkem 43 odborných zásahů. Nově bylo dopsáno 5 dodatků a drobné opravy proběhly u 38 dosavadních nápisů.

Restaurování nápisů na zdech
Pinkasovy synagogy

b) Dokumentace a evidence sbírek

Oddělení Dokumentace a evidence sbírek vystavilo v roce 2023 celkem 107 výdejků, na nichž bylo zaevidováno (tj. vydáno z depozitáře a uloženo zpět) 2664 sbírkových předmětů. Předměty byly nejčastěji vyjímány z depozitárního režimu pro digitalizaci a restaurování, konzervování nebo čištění. Mimo depozitáře ŽMP, především v expozicích a na výpůjčkách pro výstavní účely, zůstalo k 27. 2. 2024 celkem 1439 předmětů.

V rámci digitalizace sbírek ŽMP pokračovalo intenzivní zpracování sbírky rukopisů a náleží z genizot na papíře. Rovněž byly postupně digitalizovány menší soubory ze sbírky textilu. Pomocný fond, který zahrnuje kopie, repliky a faksimile sbírkových předmětů spolu s autentickými judaiky běžné výpovědní hodnoty bez specifického významu pro sbírku ŽMP, byl v roce 2023 doplněn o 5 předmětů a nyní obsahuje 686 položek.

Průběžná inventarizace sbírkových fondů ŽMP probíhala i během roku 2023. Dokončena byla větší část práce vyplývající z inventarizace z roku 2022 (oprava chybných evidenčních čísel, vypracování závěrečné zprávy). Současně byl zahájen již třetí desetiletý cyklus kompletní inventarizace sbírky, jak ukládá platná legislativa (zákon č. 122/2000 Sb.). Ve spolupráci s příslušnou kurátorkou byla fyzicky zkontrolována sbírka rukopisů a genizot na papíře. Celkem prošlo fyzickou kontrolou 4 500 předmětů, což představuje přibližně 9,7 % sbírkového fondu ŽMP – podsbírků judaika.

V průběhu roku 2023 bylo za podsbírků judaika podáno na Ministerstvo kultury ČR 5 hlášení o změnách v Centrální evidenci sbírek (celkem aktualizováno 2151 evidenčních čísel). Ve shodě s příslušnými zákonnými předpisy byly připraveny podklady pro katalogizaci přírůstků za rok 2020 a bylo nahlášeno 405 nových evidenčních čísel do podsbírků judaik. Zároveň byly z této podsbírků z důvodu přebytečnosti vyřazeny 3 předměty.

Průběžně se zapisovaly a doplňovaly údaje o sbírkových předmětech do muzejní databáze CollectiveAccess a také pokračoval přepis údajů z přírůstkových knih do databáze v Excelu.

V roce 2023 ŽMP nepřijalo žádnou žádost o vydání osvědčení k trvalému vývozu předmětů kulturní hodnoty z území České republiky dle zákona č. 71/1994 Sb.

Ve Fotooddělení ŽMP probíhala v roce 2023 digitalizace sbírkových předmětů, rukopisů, tiskovin, výstav a významných akcí. Jednalo se hlavně o dokumentaci nálezů z genizot (textilií, synagogálních předmětů a dokumentů před a po restaurování i výroba faksimilií) pro katalog a výstavu *Tajemství půdy* v Chrudimi a Luži (1768 snímků).

Fotooddělení průběžně digitalizovalo rukopisy, knihy a grafiky (4671 snímků), byly též digitalizovány fotografie náhrobků Starého židovského hřbitova v Praze (2912 snímků). Dále probíhala průběžná dokumentace materiálů s tematikou šoa – skeny knih, tiskovin, rukopisů a dokumentace přírůstkových i zapůjčených předmětů a vybraného archivního materiálu s cílem zajistit studijní a záložní kopie historicky cenných a badatelsky často požadovaných materiálů (4098 snímků). Pro smíchovský archiv ŽMP bylo zdigitalizováno celkem 7230 snímků knih a byla též zdigitalizována kolekce skleněných diapositivů *Palestina* (195 snímků).

Průběžně byly fotografovány vernisáže, významné návštěvy, výstavy a další důležité akce ŽMP (679 snímků).

Pro aktualizované vydání publikace *Pražské synagogy* byly pořízeny fotografie Španělské a Maiselovy synagogy – úprava fotografií interiérů a exteriérů a předtisková úprava (60 snímků).

c) Archiv

Pracovníci archivu nadále průběžně kontrolovali fyzický stav archiválií. V průběhu roku proběhla výměna obalového materiálu u 7 kartonů s úředními knihami (39 ks) z archivního fondu ŽNO Olomouc.

V restaurátorské dílně papíru byly restaurovány celkem 4 úřední knihy (Judiciální protokol ŽNO Praha z let 1740–1756, př. č. 120.109; Rejstřík ke Starému židovskému hřbitovu v Praze, oddělení L–M; Pokladní kniha ŽNO Jemnice, př. č. 49.684; Seznam zemřelých ŽNO Strakonice, př. č. 64.597). U 27 úředních knih z fondu ŽNO Třebíč proběhlo čištění a drobné opravy.

V roce 2023 převzal Archiv ŽMP písemnosti z Odboru financí a ekonomických činností (183 šanonů, 2 krabice), Odboru sbírek (80 šanonů), Odboru správy ICT infrastruktury a digitalizačních procesů (1 desky), Odboru archivů (6 šanonů, 2 desky) a Oddělení bezpečnosti (1 kniha). Skartační řízení za rok 2023 proběhlo ve spolupráci s Národním archivem dne 1. 11. 2023. Do skartačního řízení byly navrženy dokumenty z činnosti Židovského muzea v Praze a jeho předchůdce Státního židovského muzea z let 1992–2017 v celkovém rozsahu 14,9 bm. Jako archiválie byly vybrány dokumenty v rozsahu 4,2 bm, které budou trvale uloženy v Archivu Židovského muzea v Praze. Ke skartování byly určeny dokumenty s prošlými skartačními lhůtami v úhrnném rozsahu 10,7 bm.

Pořádací práce se soustřeďovaly jak na nové zpracování materiálů uložených v archivu, tak na zpracování nově převzatých písemností jednotlivých odborů ŽMP. V rámci pořádacích prací pokračovalo průběžné pořádání podnikového fondu *Židovské muzeum v Praze*, jež spočívalo v zařazování písemností převzatých z jednotlivých odborů a vytváření doplňků. V roce 2023 bylo uspořádáno 38 kartonů s materiály z let 1994–2005 (4,56 bm) a 5 kartonů (0,6 bm) pro období 1945–2005 a 1969–1994 (doplňky). Od posledního čtvrtletí roku 2022 pokračují pořádací práce v rámci fondu *Federace židovských obcí v ČR (FŽO)*. V roce 2023 bylo uspořádáno celkem 15 kartonů s materiály jednotlivých židovských obcí (Brno,

Děčín, Karlovy Vary, Liberec, Olomouc, Ostrava, Plzeň, Praha, Teplice, Ústí nad Labem) a přidružených organizací (Bejt Simcha, Bejt Praha, Česká unie židovské mládeže, Hakoach, Sdružení židovských vojáků a odbojářů, Ukrývané dítě Hidden Child, Židovská liberální unie, WIZO). Pokračovala také revize sbírky Varia se zaměřením na kontrolu fyzického stavu a popis archiválií venkovských židovských obcí, svazů židovských obcí a patentů a vyhlášek. Materiál je postupně pořádán a nově ukládán. Současně byl doplňován prozatímní inventární seznam. V roce 2023 proběhla revize 5 kantonů spisového materiálu (č. 2077b–2079b). Dále byl proveden přepis badatelských listů do databáze (70.–80. léta, 1990–1994, 2019). V průběhu celého roku byla vedena evidence přírůstků NAD v programu PÉVA II. Probíhala také implementace softwaru ProArchiv17, který bude Archiv ŽMP používat pro pořádání svých archivních fondů a sbírek.

Archiv ŽMP zahájil počátkem dubna 2022 tříletý digitalizační a restaurátorský projekt s grantovou podporou významného zahraničního partnera, který si nepřeje být uveden. V jeho rámci bylo v roce 2023 zdigitalizováno 12 svazků z fondu Židovské náboženské obce Praha z průběhu 18. století, což představovalo celkem 7 767 digitálních snímků. Veškeré zdigitalizované rukopisy (tzv. Judiciální protokoly) jsou zpřístupněny na webových stránkách Židovského muzea v Praze.

Foto Judaciální protokoly Popisek: Archiv pokračuje v tříletém digitalizačním projektu, v jehož rámci bude zdigitalizováno celkem 36 judiciálních protokolů z 18. století z archivního fondu Židovské náboženské obce Praha.

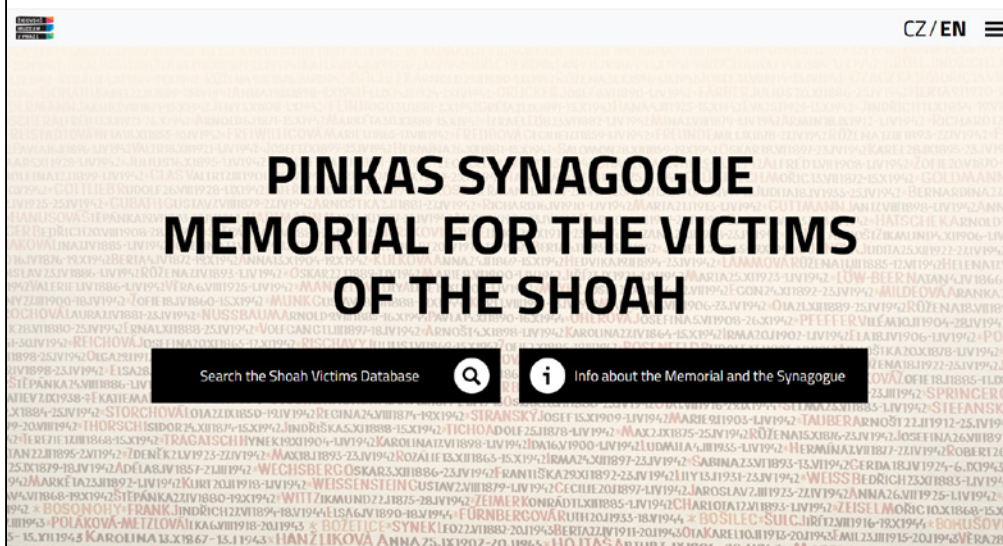
d) Dokumentace šoa

Dokumentace šoa pečuje o sbírky, které se vztahují k období nacistické perzekuce židovského obyvatelstva. Jedná se zejména o archivní sbírky Dokumenty perzekuce, Terezín, osobní pozůstalosti skladatele a klavíristy Gideona Kleina a houslového virtuosa Egona Ledecze. Dokumentace šoa dále spravuje řadu rodinných archivů. Ve své gesci má také Fotosbírku, dokumentační sbírku Zmizelí sousedé a v neposlední řadě sbírku orální historie Rozhovory s pamětníky včetně kolekce dokumentů nazvanou Materiály nasbírané v souvislosti s nahráváním rozhovorů s pamětníky.

V roce 2023 byla pozornost věnována především pořádání osobních pozůstalostí, rekatalogizaci fotosbírky, zpřístupňování fotografií obětí šoa, nahrávání a zpracování rozhovorů s pamětníky. V databázi CollectiveAccess bylo zkatalogizováno celkem 6 osobních pozůstalostí (140 objektů). Písemnosti ze sbírek Dokumentace šoa jsou systematicky zpřístupňovány prostřednictvím veřejného webového rozhraní databáze CollectiveAccess <https://collections.jewishmuseum.cz/>, pokud to dovolují právní předpisy, autorská a jiná práva.

V databázi CollectiveAccess pokračovalo také zpracování IX. oddílu Fotosbírky, která obsahuje snímky z Terezína. Katalogizace proběhla u 60 fotografií, přičemž byla zaměřena na identifikaci, popis, určení lokalit a vlastnických práv. Ověřování jednotlivých fotografií probíhalo na základě komparace dat z odborných publikací a on-line databází.

V roce 2023 se Dokumentace šoa zaměřila na shromažďování, katalogizaci a zpřístupňování portrétů obětí šoa v rámci online databáze Digitální rozšíření Pinkasovy synagogy <http://pinkas.jewishmuseum.cz/cs>. Ta obsahuje nejen jména jednotlivých obětí, ale také jejich fotografie, pokud se do dnešních dnů takové snímky dochovaly. V roce 2023 se podařilo získat celkem 898 fotografií obětí holocaustu. Z toho 12 portrétů pocházelo z našich sbírek, 98 snímků jsme přijali od soukromých dárců a 788 fotografií jsme obdrželi díky spolupráci se státními okresními archivy v Berouně, Mělníku, Písku, Prostějově a Táboře. Většina těchto fotografií byla součástí tzv. evidenčních karet Židů, případně žádostí o vydání cestovního pasu.

Součástí dokumentace šoa je též od roku 1990 vytvářená sbírka orální historie Rozhovory s pamětníky, která patří mezi nejvýznamnější sbírky orální historie v České republice. V roce 2023 se rozšířila o dalších 32 rozhovorů s narátory z řad první a druhé generace. První generaci tvoří přeživší šoa, druhou generaci pak jejich potomci. V současné době čítá kolekce téměř 1900 rozhovorů. Nahrávání probíhá ve spolupráci s externími spolupracovníky, kteří se rovněž podílejí na průběžném zpracování rozhovorů. Rozhovory se natáčejí jak v České republice, tak v zahraničí (v Izraeli a USA). Každý rozhovor je přepsán, editován a následně zaslán narátorovi k autorizaci. V průběhu roku 2023 bylo v databázi CollectiveAccess zkatologizováno dalších 38 rozhovorů. Kromě vlastního natáčení pamětnických svědectví byly od narátorů získány doprovodné materiály, zejména deníky, zápisy, korespondence, rodinné fotografie, alba a další osobní i úřední písemnosti, které se staly součástí sbírky Materiály nasbírané v souvislosti s nahráváním rozhovorů s pamětníky. Tyto dokumenty slouží pro výstavní, publikační a vzdělávací účely. Natáčení rozhovorů je částečně spolufinancováno soukromými dárci a z projektu Židovská paměť ve dvacátém století Nadačního fondu obětem holocaustu.

George Sachs v roce 1926. Rozhovor s tímto pamětníkem byl nahráván v New Yorku na podzim roku 2014. Pan Sachs věnoval ŽMP digitální kopie mnoha fotografií ze svého archivu, včetně unikátního video záznamu své svatby, která se konala v Praze v roce 1947. Z Československa odešel o dva roky později.

e) Knihovna

Pracovníci knihovny pokračovali v odborné katalogizaci knih, časopisů a jednotlivých článků či statí. Přibylo 1867 záznamů, ke konci roku 2023 obsahoval elektronický katalog knihovny ŽMP 74 267 záznamů. K nim bylo připojeno 85 564 údajů o jednotlivých knihovních jednotkách. V depozitáři periodik v Pinkasově synagoze byly dále bibliograficky zpracovávány časopisy; do katalogu byly vloženy záznamy 63 titulů i údaje o jednotlivých číslech.

Knihovna nadále spolupracovala s národním Kooperačním systémem článkové bibliografie (báze ANL) a se Souborným katalogem ČR (SKC ČR). V roce 2023 zaslala do báze ANL 159 záznamů článků z periodik *Judaica Bohemiae* a *Roš chodeš* a do Souborného katalogu ČR celkem 1 832 bibliografických záznamů knih a 50 titulů časopisů. Dalších 12 titulů časopisů bylo zadáno do SKC ČR přes jejich formulář.

Během roku byly provedeny revize části fondu (signaturové řady 37 000, 36 000, 35 000, 17 000, 18 000, a 77 000) a jedné příruční knihovny zaměstnance.

V historické části fondu proběhla průběžná inventarizace 440 knih zapsaných do Centrální evidence sbírek. Ke konci roku 2023 čítala podsírka *Knihy* 4060 tisků. Ke 108 záznamům knih v elektronickém katalogu byly připojeny fotografie titulních listů. Ve spolupráci s Fotooddělením se zatím podařilo tímto způsobem zdokumentovat více než 1240 vzácných tisků.

V průběhu roku 2023 pokračovala práce na restaurování vzácných tisků. Šest svazků bylo za finančního přispění Ministerstva kultury ČR a Nadace Židovské obce v Praze opraveno externími restaurátory. V rámci průběžné katalogizace starých tisků ve fondu knihovny se katalogizovaly i vzácné tisky a dohlédávaly se další případné exempláře pro zápis do Centrální evidence sbírek.

7

Věda a výzkum

Židovské muzeum v Praze intenzivně rozvíjí vlastní vědeckou a výzkumnou činnost a v mnoha ohledech tak navazuje na své předchůdce, kteří jí položili základy již po roce 1945. Jejím těžištěm je zkoumání dějin a kultury Židů v českých zemích (v širokém kontextu vývoje střední a východní Evropy) a výzkumné aktivity související s odbornou správou muzejních sbírek a fondů. Od r. 2018 nemůže ŽMP žádat podporu svých výzkumných projektů formou dotací z veřejných rozpočtů, neboť nenaplnuje definiční znaky organizace pro výzkum a šíření znalostí podle požadavků MŠMT. Nadále však podporuje vlastní výzkumné projekty a spolupracuje s nestátními subjekty podporujícími oblast vědy a výzkumu i s oprávněnými žadateli veřejných dotací na relevantních projektech. Rozsah vědecké činnosti a na ní navázaných odborných, publikačních a popularizačních aktivit pracovníků ŽMP je podrobněji v této zprávě popsán u činností jednotlivých odborů.

a) Odbor sbírek

Pracovníci Odboru sbírek se v roce 2023 věnovali následující odborné a výzkumné činnosti:

Kurátorka sbírky vizuálního umění Michaela Sidenberg pokračovala v podrobném zpracování autorských celků obsažených v této části fondu. Jednalo se především o mimořádný soubor 364 prací z nálezů pozůstalosti malířky Gertrud Kauders, který ŽMP získalo darem od nových nabyvatelů – autorčiných nejbližších přeživších příbuzných. Současně také odborně zpracovala soubor 31 autorských vintage printů předního českého fotodokumentaristy Karla Cudlína z let 1989–2001, který se ŽMP podařilo zakoupit díky podpoře z Akvizičního fondu MK ČR.

*Uložení vintage printů Karla Cudlína.
Cudlín na fotografiích z roku 1994
zachytil společně s Havlem
i např. tehdejšího ministra kultury
Pavla Tigrida a kancléře
Luboše Dobrovského.
Foto: Karel Cudlín / 400 ASA*

Jako hlavní kurátorka se M. Sidenberg věnovala formulaci nové strategie rozvoje dlouhodobých expozic a výstavní činnosti ŽMP, rozvoji sbírek i akviziční i deakviziční politiky muzea. Současně také pokračovala v práci na identifikaci ztrát ze sbírek ŽMP v období 1951–1989 a aktivní restituci a repatriaci identifikovaných předmětů.

M. Sidenberg zastupuje ŽMP jako paměťovou instituci pečující o světově unikátní sbírku dětských kreseb z ghetta Terezín ve společné iniciativě IRAND (International Archives Network – Historical Children's Drawings), jež jako spolupracující instituce podvýboru UNESCO pro vzdělávání a výzkum (Sub-Committee on Education and Research – SCEaR) dlouhodobě prosazuje snahu o zapsání významných historických sbírek dětských kreseb na seznam v rámci programu UNESCO Memory of the World (<https://www.unesco.org/en/memory-world>).

Kurátorka sbírky rukopisů a nálezů z genizot na papíře Lenka Uličná se věnovala dvouletému projektu Tajemství půdy, podpořenému Fondy EHP a Norska v letech 2014–2021. Kurátorský připravila stejnojmennou výstavu v Plzni (5. 4. – 25. 6. 2023) a účastnila se souvisejícího Workshopu pro odbornou veřejnost, muzejní edukátory a pracovníky s muzejní veřejností (30. 5. – 1. 6. 2023) s příspěvkem Geniza a vzdělávání. Na 16. Kongresu Evropské asociace židovských studií ve Frankfurtu nad Mohanem (16.–20. 7. 2023) vystoupila s příspěvkem Secrets of a 17th century Torah mantle. Na Semináři k dějinám Židů v Čechách (11.–13. 10. 2023) konaném v Muzeu Karlovy Vary promluvila na téma Genizové nálezy (nejen) ze západních Čech: anti-archiv na půdách synagog. V Genisa-Blätter IV publikovala článek s názvem „Zur Unheil abwendenden Funktion der Genisa“.

výstava Tajemství půdy v Plzni

Kurátor sbírky kovů a trojrozměrných předmětů Jaroslav Kuntoš se věnoval doplňování a aktualizaci katalogizačních záznamů souborů prací výrobců z jednotlivých produkčních center a upřesňování datací a autorství. Celkem bylo v průběhu roku zpracováno 165 položek. Spolupracoval na přípravě a instalaci výstavy Tajemství půdy v Plzni (4. 4. – 25. 6. 2023). Pro výstavu Baroko v Bavorsku a v Čechách (Regensburg a Praha) a její oddíl věnovaný židovství zpracoval katalogová hesla zapůjčených nástavců a štítů na Tóru a pro pražskou část výstavy zpracoval informace o ikonografických prvcích štítů na Tóru. Pro výzkum zvukových vlastností šofarů prováděný rabínem Shlomo Furstem v Maiselově synagoze zajistil výběr a prezentaci vhodných předmětů. Ve spolupráci se specialisty z VŠCHT zjišťoval možnosti čtení poškozených nápisů na kovových objektech a případná omezení zvolené metody. V rámci projektu věnovaného genizám doplnil dalšími soubory již publikované nálezy z genizot na internetovém portálu Historypin (České a moravské genizy / Bohemian and Moravian Genizot). V závěru roku se věnoval přípravě podkladů a vlastní realizaci online výstavy Suvenýry z moře, zabývající se souborem mušlí s leptanými hebrejskými nápisy, a také výběru vhodných objektů pro zkoušky skenování trojrozměrných předmětů.

Kurátor sbírky textilu Milan Jančo zahájil v roce 2023 katalogizaci rozsáhlého souboru sáčků na modlitební řemínky (celkem zpracoval 144 evidenčních čísel). V roce 2023 publikoval studii věnovanou nejstarší textilii ve sbírkách ŽMP („Roucho Šeloma Molcha v pražské Pinkasově synagoze: Památka na muže, jenž Prahu nikdy nenavštívil“ ve sborníku *Textil v muzeu*, ročník 19/2023, Technické muzeum v Brně, Brno 2023, s. 30–44). Katalog česko-bavorské zemské výstavy doprovázející společnou výstavu Národního muzea v Praze a Domu bavorských dějin Baroko v Bavorsku a v Čechách připravil hesla k vystaveným synagogálním oponám inv. č. ŽMP 012.675 a 010.050.

V rámci projektu *Tajemství půdy* byla spuštěna tematická webová stránka <https://geniza.cz>. Ve druhém čtvrtletí roku 2023 proběhla výstava *Tajemství půdy* v Západočeském muzeu v Plzni (5. 4. – 25. 6. 2023). Její součástí byl Workshop pro odbornou veřejnost, muzejní edukátory a pracovníky s muzejní veřejností (30. 5. – 1. 6. 2023), kde za ŽMP vystoupili Lenka Uličná, Jan Šíblo, Nika Richtr Naušová, Zuzana Pavlovská a Jitka Janáková.

Tematická webová stránka geniza.cz umožňuje např. vyhledávání v katalogu geniz

b) Odbor židovských dějin

Vedoucí odboru Iveta Cermanová za asistence hostující editorky Magdy Veselské z Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) redakčně připravila monotematické číslo LVIII (2023) „Jews and Non-Jews in the Protectorate of Bohemia and Moravia: Attitudes, Strategies, Policies, and Practices“ impaktovaného vědeckého časopisu *Judaica Bohemiae* a zahájila redakční práce na ročníku LIX (2024). 15. června 2023 proběhlo v ŽMP zasedání redakční rady časopisu; jednání redakční rady o obsahu časopisu, organizaci recenzního řízení a další agendě probíhalo průběžně během roku prostřednictvím elektronické komunikace.

Pracovníci odboru pokračovali v práci na dlouhodobých výzkumných úkolech (projekty *Dějiny pražských Židů 1526–1780*, *Počátky židovské emancipace v Čechách 1780–1790*, *Dějiny pražských Židů 1780–1830*) včetně výzkumu v archivech a vědeckých knihovnách. Výsledky prezentovali v níže uvedených odborných pracích a přednáškách.

I. Cermanová publikovala vědeckou studii „Protižidovské násilnosti v Praze za válek o rakouské dědictví ve světle dobových svědectví“ v *Documenta Pragensia* XLI. Města dobytá a okupovaná. Kontexty a důsledky neúspěšné obrany měst od středověku do 20. století, Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2023, s. 113–133 a studii „Proměny vzdělávání českých Židů za vlády Josefa II.“ v časopise *Cornova: Revue České společnosti pro výzkum 18. století*, 13 (2023), č. 2, s. 23–53. Pro *Židovskou ročenku 5784/2023–2024* sepsala I. Cermanová příspěvek „Proměny židovských pohřebních zvyklostí v Praze na konci 18. století“ a publikovala též příspěvek „Jechezkel Landau. Rabin diplomat na rozhraní starého

a nového světa“ ve Věstníku židovských náboženských obcí v českých zemích a na Slovensku Roš chodeš 4/2023, s. 12–13.

V rámci cyklu Základní problémy studia starších českých dějin I., určeného studentům historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy navazujícího magisterského studia (specializace Starší české dějiny), vystoupila 3. 5. 2023 I. Cermanová s přednáškou „Židovská komunita v raném novověku“.

A. Putík pracoval na přípravě monografie Pražští Židé na sklonku středověku a v raném novověku, 1471–1780, jejíž dokončení je plánováno na konec roku 2024. Zúčastnil se také mezinárodní konference „Vedle sebe i spolu. Konfesní menšiny a většinové společnosti v českých zemích, Braniborsku-Prusku a Polsku-Litvě“ (v originále „Nebeneinander und miteinander. Konfessionelle Minderheiten und Mehrheitsgesellschaften in den Böhmisches Ländern, in Brandenburg-Preußen und in Polen-Litauen vom 15. bis zum 17. Jahrhundert“) v Mladé Boleslavi (29. 6. – 1. 7. 2023), kde 30. 6. 2023 přednesl příspěvek „Židovská obec v křesťanském městě. Příklad raně novověké Mladé Boleslavi“.

A. Putík poskytoval dle požadavků paleografické konzultace a revidoval odborné texty pro projekt Tajemství půdy: Nálezy z geniz českých a moravských synagog (Fondy EHP a Norska). I. Cermanová a A. Putík poskytovali konzultace k judaistickým, paleografickým a genealogickým otázkám v souvislosti s odborným zpracováním předmětů textilní sbírky ŽMP.

Důležitou součástí práce oddělení byla popularizace výsledků vědecké práce prostřednictvím odborných konzultací a spolupráce s médii. A. Putík se 1.–2. srpna 2023 zúčastnil natáčení koprodukčního TV dokumentárního dramatu „Vyhnání Židů z Prahy. Odvrácená strana Marie Terezie“ (scénář Monika Czernin, výroba: Epo Film pro BR-Arte, ORF-Universum History, Česká televize) a poskytoval v rámci tohoto projektu odborné konzultace. I. Cermanová poskytla rozhovor pro rozhlasový magazín Šalom Alejchem o novém čísle Judaica Bohemiae LVII (2022), č. 2 (vysíláno 19. 2. 2023; www.mujirozhlaz.cz/salom-alejchem).

Kromě běžné komunikace s odbornou i laickou veřejností a odpovědí na badatelské dotazy vyhotovili I. Cermanová a A. Putík tři posudky na odborné studie.

c) Odbor archivů

Odborná historická práce archivářů se soustředila především na dílčí otázky spojené se zpracováváním materiálem. Kromě toho Archiv ŽMP uspořádal ve spolupráci s Muzeem Karlovy Vary 9. ročník semináře „Židé v Čechách“, který se uskutečnil ve dnech 11.–13. 10. 2023 v Muzeu Karlovy Vary. Na semináři bylo předneseno 20 referátů k historii Židů v Čechách v průběhu 19. a 20. století, dokumentaci židovských nemovitých památek, popisu archivních fondů a sbírek k dějinám Židů v Čechách a významným osobnostem židovských komunit. V rámci programu proběhly též exkurze do státních okresních archivů v Karlových Varech a v Sokolově, komentovaná prohlídka karlovarských židovských památek a návštěva místní židovské obce.

Archiv

Muzejní archiv zaznamenal v roce 2023 celkem 142 badatelských návštěv. Studovalo v něm 53 badatelů, z toho 41 tuzemských a 12 zahraničních. Ke studiu bylo předloženo 1553 evidenčních jednotek ze 73 archivních souborů. Zájem badatelů se jako v minulých letech soustředil na rodopis, dějiny jednotlivých židovských obcí a dokumentaci nemovitých památek (hřbitovy, synagogy). Pracovníci archivu zpracovali 11 rešerší a poskytli na 115 konzultací a odpovědí na písemné dotazy. Pro badatelské a výstavní účely bylo zpracováno 440 skenů.

Archiv ŽMP zajistil exkurzi pro členy České informační společnosti při Národním archivu (4. 4. 2023), pro rodinu S. H. Liebena (20. 11. 2023) a pro studenty Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v rámci kurzu věnovanému židovskému umění (14. 12. 2023). Zároveň poskytl dne 17. 5. 2023 své prostory pro natáčení dokumentárního cyklu připraveného pro Dopravní podnik hl. města Prahy u příležitosti 150. výročí pražské hromadné dopravy v roce 2025 s názvem Tajemství pražské tramvaje (režie Radovan Lipus, průvodce pořadem David Vávra). Archiv také zapůjčil materiály a zpracoval rešerše pro natáčení koprodukčního dokumentárního dramatu Vyhánění Židů z Prahy. Odvrácená strana Marie Terezie o vztahu císařovny Marie Terezie a Židů v režii Moniky Czernin (1.–3. 8. 2023).

Dokumentace nemovitého židovského kulturního dědictví

V roce 2023 se odborný pracovník-hebraista Daniel Polakovič věnoval soustavnému epigrafickému výzkumu Starého židovského hřbitova v Praze, židovským nemovitým památkám na území České republiky, historii Židů a publikační činnosti. Dále průběžně skenoval rukopisnou databázi Encyklopedie židovských obcí z pozůstalosti Jiřího Fiedlera a kartotéku Jana Heřmana k dějinám židovského osídlení v Čechách včetně systematického vyhotovování jednotlivých hesel. Průběžně vyřizoval také odbornou korespondenci a badatelské dotazy.

V rámci epigrafického výzkumu židovských náhrobků pokračoval v komplexní dokumentaci Starého židovského hřbitova v Praze. V období od dubna do srpna 2023 nafotil celkem 1512 náhrobních stél. Věnoval se také indexování jednotlivých náhrobků (2083 položek) a přepisům hebrejských epitafů (1 875 nápisů).

D. Polakovič také ve spolupráci s I. Steinovou a P. Vladařovou publikoval monografii o židovských hřbitovech v jižních Čechách Beth Olam: the Jewish cemeteries in South Bohemia. (První vydání. České Budějovice: National Heritage Institut, 2023) a uveřejnil dvě studie: „Dokumentace Starého židovského hřbitova v Praze“, in: Sepulcralia et Epigraphica, sv. 11, Praha 2023, s. 171–200 a „Sekundární náhrobky na židovských hřbitovech v českých zemích“, in: Sepulcralia et Epigraphica, sv. 12, Praha 2023, s. 359–374. Ve spolupráci s T. Sternem publikoval též článek „Náhrobky ze starého židovského cintorína v Bratislavě“, in: Pamiatky a múzeá (Revue pre kultúrne dedičstvo), 2023, č. 1, s. 12–18.

Kromě publikační činnosti se věnoval také osvětovým a vzdělávacím aktivitám. 11. října přednesl v rámci 9. semináře Židé v Čechách, který se uskutečnil v Muzeu Karlovy Vary, svůj referát na téma: „Z Ouběnic do Kolína a zase zpátky, aneb počátky rodu Petschků“.

Náhrobky na Starém židovském hřbitově

Dokumentace šoa

Pracovníci pověřeni dokumentací šoa zodpověděli 364 badatelských dotazů, poskytovali konzultace, které souvisely zejména s osudy židovského obyvatelstva během 2. světové války, a věnovali se též přednáškové a osvětové činnosti. Badatelnu navštívilo 64 tuzemských i zahraničních badatelů. Velká část badatelské veřejnosti využívá přístup k dokumentům prostřednictvím on-line veřejného rozhraní CollectiveAccess dostupné na adrese <https://collections.jewishmuseum.cz>.

Jana Šplíchalová připravila ve spolupráci s Oddělením pro vzdělávání a kulturu (OVK) několik přednášek a seminářů. 11. ledna se v pražských prostorách OVK uskutečnila přednáška doplněná powerpointovou prezentací s názvem „Dějiny Židů po nástupu nacistů k moci“. Akce se konala v rámci kurzu pro průvodce ŽMP. 9. března proběhl pod názvem „Terezínský rodinný tábor v Auschwitz-Birkenau“ seminář pro pedagogy. 18. dubna přednesla Jana Šplíchalová v Městském kulturním středisku v Náměšti nad Oslavou přednášku (s powerpointovou prezentací) „Kam zmizeli? Osudy židovských obyvatel Náměště nad Oslavou“.

V průběhu roku 2023 byla realizována řada komentovaných exkurzí expozicemi ve Španělské a Pinkasově synagoze doplněná prohlídkami přílehlé Pinkasovy uličky. Akce byla určena pro pamětníky šoa a členy jejich rodin, pro kolegy z partnerských paměťových institucí a pro dárce, kteří věnovali ŽMP své rodinné a osobní materiály. 29. května proběhla komentovaná prohlídka Pinkasovy synagogy pro účastníky konference Holocaust a my. Různé narativy holocaustu ve vzpomínkách a ve výuce. Pracovníci pověřeni agendou dokumentace šoa se rovněž jako v předchozích letech podíleli na vyhledávání podkladů a informací o obětech šoa pro osazení nových pamětních desek a pokládání Kamenů zmizelých tzv. „stolpersteinů“ v Pardubicích, Holicích, Bystřici nad Pernštejnem, Sluhách, Lošticích, Šumperku a v dalších městech a obcích.

V oblasti partnerské spolupráce dokumentace šoa kooperovala v průběhu celého roku 2023 zejména s Památníkem Terezín a Památníkem ticha Buby, a to mimo jiné aktivní účastí na jednání Pracovní skupiny Ministerstva kultury ČR pro přípravu nové expozice Památníku ticha Buby a konzultací k libretu a podkladům pro architektury při přípravě nové expozice Památníku Terezín.

Fotoarchiv

Pracovník Fotoarchivu Martin Jelínek ve spolupráci s Odborem správy ICT infrastruktury a digitalizačních procesů importoval celkem 4682 snímků fotodokumentace sbírkových předmětů (textilu, vizuálního umění a trojrozměrných předmětů) do databáze CollectiveAccess. Fotoarchiv též zajišťoval průběžné vyhledávání fotografických snímků a vyřídil desítky tuzemských i zahraničních badatelských dotazů včetně žádostí o poskytnutí fotografií, většinou v elektronické podobě.

d) Odbor knihovny

Muzejní knihovna měla v roce 2023 celkem 233 registrovaných čtenářů. Uskutečnilo se 512 badatelských návštěv, přičemž další odborné dotazy byly vyřizovány písemně. Během roku bylo z fondu knihovny vypůjčeno 1047 dokumentů, z toho 699 absenčně. Knihovna nabídla stejně jako v minulých letech i výpůjčky meziknihovní výpůjční službou. Jiným knihovnám bylo zapůjčeno 29 dokumentů, pro zaměstnance muzea bylo vyřízeno 8 výpůjček či kopií článků a statí. Knihovna ŽMP je od roku 2012 zapojena do projektu „Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit“. Projekt koordinuje a odborně garantuje Oddělení národních jmenných autorit Národní knihovny ČR. Knihovna ŽMP jako lokální supervizor přispívá do databáze národních autorit novými záznamy a zároveň se podílí na opravách stávajících autorit. V roce 2023 pracovnice Odboru knihovny Markéta Kotyzová nově zpracovala 49 korporativních autorit a 395 personálních autorit.

Pracovníci Odboru knihovny ŽMP dokončili v roce 2023 také jednání o repatriaci modlitební knihy Machzor ke-fi minhag kehilat kodeš Roma (Bologna, 1540–1541) z předválečné knihovny Židovské náboženské obce v Praze. Vzácný hebrejský text byl konfiskován nacisty, po desetiletích byl repatriován a slavnostně předán generálním konzulem Arnoštem Karešem do rukou ředitelky ŽMP Pavly Niklové.

Po uzavření multimediálního centra se do studovny knihovny přesunul přístup k muzejním i dalším odborným databázím (databáze obětí šoa, databáze sbírkových předmětů, katalog knihovny, katalog sbírek), ale též Archiv vizuální historie USC Shoah Foundation Institute obsahující nahrávky rozhovorů s přeživšími šoa nebo s těmi, kteří k tomuto období mohli podat svědectví. Bylo zde také možno zhlédnout se souhlasem přednášejícího ze záznamu večerní pořady Oddělení pro vzdělávání a kulturu, a návštěvníci si zde rovněž mohli zakoupit publikace vydávané muzeem.

I. Kohout a M. Bušek publikovali (ve spolupráci s Diane Mizrahi z University of California) článek „The Recovery of Nazi Looted Books in the UCLA Library: From Prague to Los Angeles and Back“. Článek vyšel v periodiku *Judaica Librarianship*, vol. 22, s. 5–19. I. Kohout se 15.–16. listopadu účastnil konference *Bibliotheca Antiqua* pořádané Vědeckou knihovnou v Olomouci. Na konferenci přednesl příspěvek „Nečíslované tisky v tematickém katalogu *Rešimat ha-sfarim* od dr. Tobiasse Jakobovitse“, ve kterém shrnul výsledky svého dvouletého výzkumu. Příspěvek byl otištěn ve sborníku z této konference *Bibliotheca Antiqua* 31 (2023), s. 169–176.

e) Zastoupení v domácích a zahraničních organizacích

Ve dnech 4.–6. června proběhla v Židovském muzeu v Berlíně (Jüdisches Museum Berlin) výroční konference Asociace evropských židovských muzeí (Association of European Jewish Museums – AEJM). ŽMP na ní zastupovala M. Sidenberg.

ŽMP se dále prostřednictvím M. Sidenberg účastnilo jednání Asociace muzeí a galerií ČR (AMG) a zasedání Českého výboru ICOM. I. Cermanová zastupovala ŽMP v Komisi muzejních historiků AMG. Členkami Evropské asociace židovských studií zůstávají nadále I. Cermanová a L. Uličná.

Knihovna ŽMP je členem knihovnických organizací SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR) a SDRUK (Sdružení knihoven ČR). ŽMP je dále Z. Pavlovskou zastoupeno v české delegaci International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA (dříve Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research – ITF). ŽMP realizuje prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu grant EHRI-3 a je součástí jeho 4. pracovní skupiny (školení a vzdělávání), v jejímž rámci byl v srpnu 2023 zorganizován metodologický seminář. ŽMP získalo prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu grant MANTIC (Manifestations of Antisemitism in the Czech Republic – Monitoring, Analysis, Reporting and Application in Education), v jehož rámci budou probíhat vzdělávací aktivity zaměřené na prevenci antisemitismu, xenofobie a rasismu. Projekt byl realizován v období od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2023.

f) Žádosti o bezúplatné převody předmětů protiprávně odňatých v období holocaustu a 2. světové války

ŽMP po uplynutí roční ochranné lhůty bezúplatně převedlo 22 knih z majetku Hugo Friedmanna jeho potomkům.

Pracovníci Odboru knihovny dokončili jednání o repatriaci vzácné dvoudílné modlitební knihy Machzor ke-fi minhag kehilat kodeš Roma (Bologna, 1540). Předání se uskutečnilo prostřednictvím generálního konzula České republiky v New Yorku pana Ing. Arnošta Kareše.

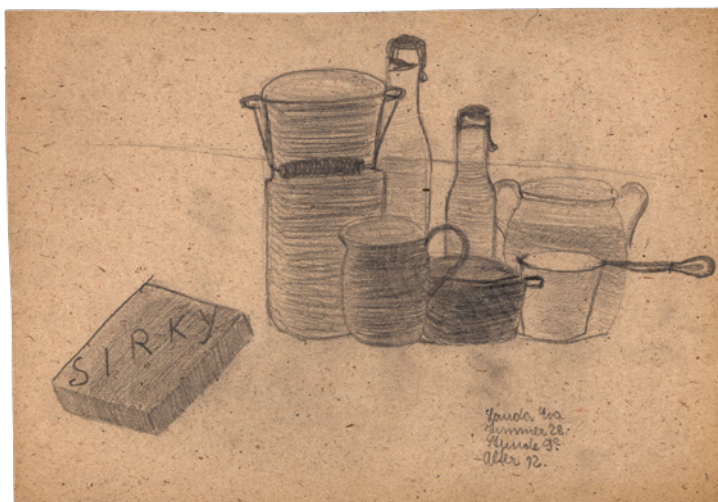
8

Příprava nových expozic a modernizace muzea

S ohledem na přetrvávající nutnost dorovnávání ztrát způsobených dramatickým propadem příjmů ŽMP v důsledku pandemie byla i nadále odložena další etapa modernizace dlouhodobých expozic muzea umístěných v Klausově synagoze a Obřadní síni. Z těchto důvodů musel být přehodnocen také plán na zbudování nové stálé expozice věnované dětským kresbám z ghetta Terezín. S nástupem nové ředitelky muzea k 1. červenci začaly být připravovány nové plány strategického rozvoje muzea. Proces pokračování modernizace expozic zůstal jejich nedílnou součástí, ovšem s tím, že při jeho naplňování je nutné brát zřetel na modernizaci návštěvnického okruhu jako celku a zohlednit také dlouhodobou udržitelnost, finanční hlediska, a především nové výzvy a trendy v oblasti budování expozic jako důležitého vzdělávacího, komunikačního a marketingového nástroje paměťových institucí.

V Galerii Roberta Guttmanna zůstala po celý rok 2023 přístupná výstava „Robert Guttman: Pražský poutník“.

Evelína Merová, dětské kresby z Terezína, archiv ŽMP

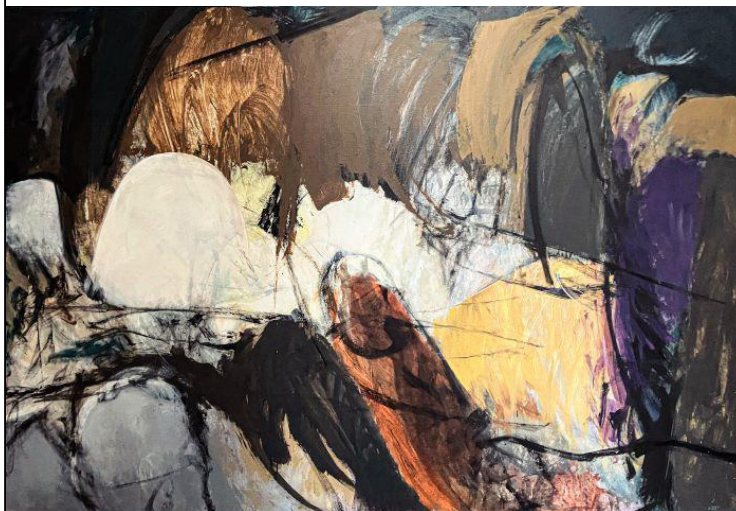
9

Akvizice a předměty navrácené do sbírek muzea

V roce 2023 se uskutečnila dvě řádná zasedání a sedm mimořádných (per rollam) jednání Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost ŽMP za účasti externích spolupracovníků. Vzhledem k omezeným prostředkům na akvizice pocházely přírůstky převážně z darů. Celkem zahraniční dárci věnovali do sbírek ŽMP 384 předmětů zapsaných pod 373 samostatnými evidenčními čísly.

Nejrozsáhlejší akvizicí byl mimořádný dar, který věnovali potomci rodiny Gertrudy Kauders. Unikátní soubor 363 prací, převážně kreseb, obohatil sbírku vizuálního umění. Do stejné sbírky byl zařazen i dar 6 monumentálních pláten amerického umělce Clevea Graye (1918–2004) ze série In Prague, která jsou přímo inspirovaná návštěvou Prahy a Starého židovského hřbitova v roce 1984. Soubor maleb předního představitele abstraktního expresionismu patří k nejvýznamnějším darům, které ŽMP dostalo za dobu své poválečné existence. Soubor věnovala nadace Cleve Gray Foundation. Díky finanční podpoře Akvizičního fondu MK ČR byl také pro sbírku vizuálního umění zakoupen soubor 31 autorských zvětšení (vintage printů) předního českého fotodokumentaristy Karla Cudlína. Na snímcích z let 1989–2001 jsou zachyceny klíčové okamžiky obrody židovské komunity v ČR po roce 1989.

Cleve Gray: V Praze č. 19, archiv ŽMP, inv. č. 182.088

K přírůstkům do sbírek zapsaných v CES lze započítat také 3 restituované synagogální opony, které původně prošly sbírkami muzea jako válečný svoz, avšak v poválečném období za nevyjasněných okolností zmizely a v roce 1990/91 se dostaly do sbírek Židovského muzea ve Frankfurtu nad Mohanem (Jüdisches Museum Frankfurt). Knihovna ŽMP byla v roce 2023 obohacena o 1 346 svazků, z nichž přibližně 15 % bylo získáno nákupem. Významnými dary byly soubory současné judaistické a hebraistické literatury, za které patří dík Josefu Blahovi a Petru Brodovi. Do podsbírký Knihy evidované v Centrální evidenci sbírek Ministerstva kultury ČR bylo zařazeno 78 tisků. Ty byly přeřazeny z knihovního fondu nebo byly získány darem či repatriací. Nákupem byla sbírka starých tisků rozšířena o vzácný spis Lechem rav (Praha, 1609) od rabi Šmu'ela ben Josefa z Mladé Boleslavi. Tato důležitá akvizice se uskutečnila díky finanční podpoře Ministerstva kultury ČR. Z darů je třeba zmínit soubor pražských machzorů z první poloviny 19. století, které nechal restaurovat a následně ŽMP věnoval Thomas Bassler. Z důvodu neupotřebitelnosti byly ze sbírek zapsaných v CES vyřazeny celkem 3 předměty.

V roce 2023 se sbírky Dokumentace šoa rozrostly o dary z mnoha rodinných archivů a pozůstalostí. Celkem 33 donátorů darovalo své rodinné fotografie, fotoalba, deníčky, zápisníky, osobní i úřední korespondenci či rodinné kroniky včetně dokumentů úřední povahy (historické cestovní doklady, pracovní knížky, rodné listy apod.). Dárci pocházeli nejen z České republiky, ale také z Velké Británie, Německa, Francie, Švédska, Izraele, Spojených států amerických a Nového Zélandu. Nově získané materiály budou po pečlivé katalogizaci postupně zpřístupněny badatelské veřejnosti prostřednictvím webového rozhraní <https://collections.jewishmuseum.cz/> (za předpokladu souladu s právními předpisy, autorskými i jinými právy).

Na základě darovacích smluv získal Archiv ŽMP v roce 2023 rozsáhlou osobní pozůstalost hudebního skladatele Jaromíra Vogela (1943–2022), aktový materiál Židovské agentury Izrael (4,20 bm) a Federace židovských obcí (1,5 bm). Dále konvolut knižních značek (exlibris) a korespondenci Emila Davidoviče (0,02 bm), blahopřání k narozeninám pro židovského spisovatele, básníka a dramatika Eduarda Lederera (0,01 bm). Archivní soubory obohatila také sbírka fotografií židovských nemovitých památek (hřbitovů a synagog) vytvořená MUDr. Štěpánem Kovaříkem (350 snímků z let 1980–2000 o rozsahu 0,15 bm).

Do sbírek Fotoarchivu bylo zakoupeno celkem 120 kusů barevných diapozitivů (o rozměrech 6 × 6 cm) Starého židovského hřbitova v Praze z první poloviny 80. let 20. století z pozůstalosti předního českého fotografa Karla Plicky.

10

Vzdělávací aktivity

ŽMP stejně jako v minulých letech nabízelo prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu (OVK) s pobočkami v Praze a v Brně četné pořady, programy a projekty.

Pražská pobočka připravila 7 typů tematických přednášek, 11 interaktivních workshopů a 10 výtvarných dílen. Programy se týkaly nejrůznějších aspektů židovské kultury – tradic a zvyků, biblických dějin či dějin Židů v Čechách a na Moravě. Velká pozornost byla věnována výukovým programům s tematikou antisemitismu a šoa.

Na konci roku 2023 skončil společný projekt Mantic – Projekt Manifestations of Antisemitism in the Czech Republic – Monitoring, Analysis, Reporting and Application in Education, který je spolufinancován Evropskou unií prostřednictvím programu CERV, a který realizovalo Židovské muzeum v Praze ve spolupráci s Židovskou obcí v Praze a s Federací židovských obcí v Čechách a na Moravě. Projekt se zaměřoval na monitoring antisemitských incidentů, podporu nahlašování antisemitských incidentů ze strany židovských subjektů i široké veřejnosti a následné zveřejnění Výroční zprávy o projevech antisemitismu v ČR. Velmi důležitou součástí projektu byl vzdělávací workshop s názvem Stereotypy, který vychází z údajů výroční zprávy a jehož cílem je zvyšování povědomí o současných antisemitských incidentech a možnostech předcházení projevům antisemitismu, xenofobie a rasismu mezi žáky a studenty. Minulý rok se projektu zúčastnilo 1105 studentů.

Odbor pro vzdělávání a kulturu nabízí otevřenou spolupráci pro centra a instituce, které podporují osoby s postižením. 9. dubna a 20. října se v OVK uskutečnily specializované programy pro nevidomé děti a návštěvníky se sluchovým postižením.

Program připravený pro děti se sluchovým postižením

OVK současně navázalo na dlouhodobou spolupráci s Lauderovou mateřskou školou základní školou a gymnáziem při Židovské obci v Praze. Zaměstnanci OVK připravili pro děti předškolního věku v budově školy několik aktivit zaměřených na židovské tradice a svátky (Purim, Chanuka).

Všech vzdělávacích programů v pražské pobočce OVK se zúčastnilo 7350 českých žáků a studentů. Zároveň byly některé programy a semináře připraveny pro zahraniční studenty (479 studentů z Německa, USA, Maďarska, Polska, Izraele a dalších států).

Za účasti 198 pedagogů proběhly čtyři jednodenní semináře Židé – dějiny a kultura. V srpnu se za účasti dalších 65 pedagogů (35 v pražské pobočce a 30 v brněnské pobočce OVK) uskutečnil již třetí nadstavbový seminář Židé – dějiny a kultura. V Praze se konal seminář Antisemitismus a jiné projevy nenávisti ve školním prostředí: Jak jim předcházet a čelit, v Lomnici u Tišnova poté seminář Morava židovská.

Na některých svých projektech pražská pobočka OVK spolupracovala s dalšími institucemi. Jarního cyklu semináře pro pedagogy se ve spolupráci s Památníkem Terezín (I. stupeň) zúčastnilo 85 pedagogů. Na podzim pak v rámci druhého stupně tohoto semináře pracovníci OVK Z. Pavlovská a J. Šteffl představili přímo v Památníku Terezín workshop Stereotypy.

Seminář pro pedagogy pořádaný v Terezíně

Na podzim OVK koordinovalo již po jedenácté ve spolupráci s irskou organizací Holocaust Education Trust Ireland projekt Krokus, do kterého se v uplynulém roce zapojilo 210 škol a kulturních institucí z celé ČR. Na památku jednoho a půl milionu dětských obět šoa vykvete celkem 13 000 žlutých krokusů.

Ve dnech 7.–11. srpna 2023 se v OVK konala historicky první konference ke vzdělávání o holocaustu v rámci EHRI (The European Holocaust Research Infrastructure). Zúčastnilo se jí 26 účastníků z Maďarska, Řecka či Nizozemska. Součástí byly odborné přednášky, diskuse, workshopy a komentované prohlídky. Součástí bylo i sdílení zkušeností s odborníky z Památníku Terezín a Památníku Lidice.

Srpnová konference The European Holocaust Research Infrastructure

V roce 2023 skončil dvouletý program Erasmus+, díky kterému mohli lektori OVK navštívit celou řadu muzeí v Evropě. V rámci návštěv vzdělávacích oddělení těchto muzeí se tak naskytla příležitost seznámit

se s tamními výukovými materiály a obohatit následně ty, které využívá ŽMP. Díky tomu získali také množství nových kontaktů a nápadů na realizaci nových společných projektů. Díky Akreditaci Erasmus+, která byla ŽMP udělena na období let 2024 až 2027, může oddělení OVK v těchto aktivitách i nadále pokračovat.

V roce 2023 se konaly pravidelné nedělní dílny pro děti a rodiče, které jsou realizovány ve spolupráci s Nadačním fondem obětí holocaustu. Dílny se konají jedenkrát měsíčně v pražské i brněnské pobočce. Nedělních dílen se celkem zúčastnilo 121 návštěvníků.

Nedělních dílen pro děti i jejich doprovod se v roce 2023 účastnilo 121 návštěvníků.

Během letních prázdnin zorganizovala pražská pobočka OVK v červenci opět příměstský tábor, kterého se zúčastnilo 11 dětí.

OVK Brno uspořádalo ve spolupráci s tamním Muzeem romské kultury celkem 21 workshopů s názvem Nezapomeneme, kterých se účastnilo 561 studentů základních a středních škol z celé Moravy a Slezska. Workshopy jsou školám každoročně nabízeny u příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti.

V rámci cyklu pro pedagogy s názvem Židé, dějiny a kultura byly v Brně v roce 2023 realizovány semináře Antisemitismus a holocaust (3. dubna, 28 pedagogů), Stát Izrael a současnost (23. května, 20 pedagogů), nadstavbový seminář Morava židovská: Lomnice u Tišnova (9. října, 14 pedagogů), Tradice a zvyky (13. listopadu, 19 pedagogů) a Dějiny Židů v Čechách a na Moravě (5. prosince, 23 pedagogů).

OVK zajistilo také komentované prohlídky po brněnském židovském hřbitově a synagoze, akce se účastnilo 239 návštěvníků. Veškerých vzdělávacích programů se v brněnské pobočce OVK zúčastnilo 1 231 žáků a studentů.

Brněnská pobočka OVK se zapojila do několika lokálních festivalů. Festival Brno a jeho chrámy (22. 6. a 14. 9.) pořádán Turistickým a informačním centrem Brno, Brněnská muzejní noc (18. 5.) a festival Open House Brno (14. 5.). OVK Brno se do těchto akcí zapojilo komentovanými prohlídkami synagogy Agudas achim a přednáškami o brněnské židovské historii.

OVK Brno se ve spolupráci s Židovskou obcí Brno a s nově vzniklým centrem židovské kultury ŠTETL podílelo na přípravách a realizaci druhého ročníku festivalu ŠTETL FEST, který proběhl ve dnech 31. 8. – 3. 9. 2023.

a) Večerní pořady v Odboru pro vzdělávání a kulturu

V roce 2023 připravila pražská i brněnská pobočka Oddělení pro vzdělávání a kulturu (OVK) kulturní programy určené pro veřejnost. V první polovině roku se pražské programy konaly převážně v sále OVK, na podzim se pak přesunuly do Maiselovy synagogy, která poskytuje zázemí pro komponované večery a multižánrové projekty.

Během roku 2023 bylo uspořádáno 49 večerních programů, které navštívilo 1671 osob. Program zahrnoval několik přednáškových cyklů, diskusí, prezentací knih, filmových projekcí a také jarní a podzimní koncertní cyklus. Od ledna do června se konal projekt Čeští židovští podnikatelé přelomu 19. a 20. století. Cyklus zahájil Arno Pařík, bývalý kurátor vizuální sbírky muzea, který představil osobnost Alexandra Brandeise. Součástí cyklu byla také přednáška Marcela Skladowského o osudech rodiny Jelínků z Vizovic a přednáška Václava Hájka o odkazu podnikatele Davida Weinsteina. Současně se v červnu uskutečnil také cyklus historiků ÚSTR. Tento cyklus otevřela přednáška Pavly Plaché, která hovořila o své monografii o českých a slovenských ženách v koncentračním táboře Ravensbrück. Další přednášející, Adam Hradílek, představil životní příběh Petra Artona. O dráze literárního vědce Eduarda Goldstückera referoval historik Marian Loží. V září byl také zahájen nový literární cyklus konaný ve spolupráci s Pražským literárním domem. První přednášku připravila francouzská germanistka Héléne Leclerc a zaměřila se v ní na dílo Lenky Reinerové. Na dalším z večerů vystoupil polský bohemista Aleksander Kaczorowski, který návštěvníky seznámil s životem a dílem Oty Pavla.

Součástí programu bylo také několik prezentací nově vydaných knih. S velkým ohlasem se setkala prezentace knihy Jana Fingerlanda Hebrejky. Pozornost upoutala prezentace nové knihy Chasidské příběhy profesora Pavla Hoška. V Maiselově synagoze byl prezentován také deník Věrky Kohnové, díky němuž ožívají příběhy dětí, které za války beze stopy zmizely.

Od ledna 2023 pokračovala též spolupráce s partnerskými organizacemi. Jak již bylo zmíněno výše, v rámci přednáškového cyklu byla navázána spolupráce s Ústavem pro studium totalitních režimů a s Pražským literárním domem. V roce 2023 se mimo jiné rozvíjela spolupráce s Polským institutem (PI). U příležitosti 80. výročí povstání ve varšavském ghettu bylo uspořádáno několik vzpomínkových akcí. Mezi nimi byla například česká premiéra filmu Żygiełbojmova smrt pořádaná v Městské knihovně nebo promítání filmu Varšava: Rozdělené město uvedená v Maiselově synagoze. Tento snímek představuje unikátní dochované materiály zachycující skutečný každodenní život obyvatel varšavského ghetta. Workshop jidiš písní se uskutečnil ve spolupráci s PI a za doprovodu skladatelky Teresy Wronské z Židovského divadla ve Varšavě. Workshop se konal v rámci Evropského dne jazyků v Kampusu Hyberská. Od roku 2023 jsou též v prostorách kavárny Božské Lahvice připravovány pravidelné prezentace knih. Překladatelka Lenka Bukovská zde například vystoupila s románem přední izraelské spisovatelky Dorit Rabinjan Všechny řeky. V září se zde konal večer izraelské literatury. V listopadu započala nová spolupráce s Knihovnou Václava Havla, kde se uskutečnila beseda o současném dění v Izraeli. Pozvání přijali analytička Irena Kalhousová a polský novinář Konstanty Gebert.

b) Koncerty a další kulturní akce ve Španělské synagoze a v Maiselově synagoze

7. listopadu 2023 se ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze uskutečnil ve Španělské synagoze koncert *SVĚTLO POROZUMĚNÍ*, který prostřednictvím umění spojuje lidi různého vyznání, kultur i národností.

Díky finanční podpoře MHMP jsme nabídli návštěvníkům dva sezónní koncertní cykly: jarní a podzimní. V rámci obou cyklů se uskutečnila pestrá přehlídka předních domácích interpretů. Repertoár byl zaměřen na díla židovských skladatelů nebo díla inspirovaná židovskou tematikou. Jarní sezonu zahájili v březnu sopranistka Victoria Kaplanová a cembalista Filip Dvořák, kteří představili skladby z období vrcholného baroka. Součástí koncertní řady byl tradiční dubnový koncert u příležitosti Dne památky obětí šoa a hrdinství. Na tento koncert jsou pravidelně zvány smyčcové soubory, které do své tvorby zařazují skladby „terezínských autorů“. V roce 2023 bylo k účasti přizváno pražské Krásno kvarteto. V květnu se uskutečnil koncert Prague Philharmonia Wind Quintet, jehož členové získali ocenění v řadě mezinárodních interpretačních soutěží. Na koncertě zazněla díla Dariuse Milhauda, francouzského skladatele, který byl jedním z nejpłodnějších skladatelů 20. století. Jarní sezonu uzavřelo červnové vystoupení vynikající violoncellistky Dominiky Weiss Hoškové. Podzimní koncertní řadu zahájil koncert jednoho z nepřehlédnutelných souborů české hudební scény – Pavel Bořkovec Quartet. Na koncertu byly uvedeny skladby české meziválečné a poválečné avantgardy. V rámci této série se uskutečnil také říjnový koncert dechového souboru Trio Ribelino a listopadový koncert klarinetového kvarteta Cantarina Clarinete.

Díky podpoře MČ Praha 1 se na podzim uskutečnilo sousedské setkání na Kozím plácku, který se na jedno odpoledne proměnil v tradiční štetl. Návštěvníci mohli ochutnat gastronomické dědictví východoevropských Židů nebo si poslechnout klezmerovou kapelu Mi Martef. Do projektu bylo zařazeno i hudební setkání s židovským souborem Mišpacha, kde si účastníci zazpívali šabatové písně.

Setkání na Kozím plácku v roce 2023

V roce 2023 kromě jiného pokračovala spolupráce s agenturou BM ART, která po celý rok ve Španělské synagoze pořádala koncerty určené především zahraničním návštěvníkům. Celkem bylo uspořádáno 237 koncertů.

V roce 2023 ŽMP vydalo monotematické číslo odborného periodického časopisu *Judaica Bohemiae*, který se specializuje na vydávání odborných studií k dějinám a kultuře Židů v českých zemích, respektive širším středoevropském prostoru (území někdejší habsburské monarchie). Na jeho obsahu se pravidelně podílejí čeští i zahraniční přispěvatelé. Časopis původně vycházel dvakrát ročně, v letech 1994–2008 byl ročenkou, v letech 2009–2022 se navrátil k dvouroční periodicitě, počínaje rokem 2023 vychází opět jednou ročně.

Číslo *Judaica Bohemiae* LVIII (2023), nesoucí podtitul „Jews and Non-Jews in the Protectorate of Bohemia and Moravia: Attitudes, Strategies, Policies, and Practices“ (Židovské a nežidovské obyvatelstvo v Protektorátu Čechy a Morava: postoje, vztahy, strategie a jejich dynamika), vzniklo ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů.

Studie Magdy Veselské „The Interaction of Jews and the Society of the Protectorate of Bohemia and Moravia: Attitudes, Forms and Dynamics“ představuje postoje nežidovského obyvatelstva k Židům projevené v udáních gestapu i společenské formy interakce založené na úzké spolupráci židovských a nežidovských obyvatel protektorátu.

Studie Pavly Plaché „Jewish Women from the Protectorate of Bohemia and Moravia in the Nazi Concentration Camp Ravensbrück“ se věnuje občankám protektorátu, které byly po zatčení gestapem internovány v centrálním ženském koncentračním táboře nacistické říše Ravensbrücku. Ukazuje, za jakou činnost se do tábora mohly dostat židovské ženy, a jaké formy interakce se Židy mohly vést k postihu nežidovských žen.

Postoji představitelů katolické církve k pronásledování Židů od 30. let 20. století se věnuje příspěvek Stanislavy Vodičkové „The Catholic Church and Jews in the Protectorate of Bohemia and Moravia“. Uvádí příklady sympatetických i štvavých postojů duchovních i laiků vůči Židům a hlavní pozornost věnuje raným formám pomoci Židům, které katolická církev zaštitila.

Tatjana Lichtenstein se v příspěvku „Contested Paternity: Seeking Reprieve from Anti-Jewish Persecution in the Nazi Protectorate of Bohemia and Moravia“ zabývá na základě dochovaných soudních spisů snahami protektorátních Židů o záchranu pomocí zpochybnění „rasové klasifikace“ podle tzv. norimberských zákonů prostřednictvím návrhů na oduznání manželského původu či otcovství.

Studie Jana Dvořáka „The ‚Jewish Department‘ of the Police Headquarters in Prague and its Role in the ‚Solution to the Jewish Question‘ in the Protectorate of Bohemia and Moravia“; popisuje činnost samostatného „židovského oddělení“ Policejního ředitelství v Praze, jež mělo v gesci postih provinilců proti protižidovským nařízením na území hlavního města Prahy a přibližuje aktivity, metody a pravomoci pracovníků tohoto oddělení i jejich součinnost s německou okupační mocí.

V rubrice Zprávy představuje Ivana Cahová projekt Centra judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových FF UPOL, Muzea umění v Olomouci a Katedry geoinformatiky PříF UPOL z let 2020–2022, z něhož vzešly specializované interaktivní mapy k dějinám a osídlení židovské Olomouce.

Rovněž byl vydán dotisk publikace Židovská Praha (verze v angličtině).

V české i anglické verzi pokračovalo vydávání elektronického zpravodaje (newsletteru) i tištěného měsíčního programového přehledu muzea, obsahujícího základní informace o připravovaných kulturních akcích realizovaných ŽMP.

*Publikace Judaica Bohemiae vznikla
v roce 2023 ve spolupráci s Ústavem
pro studium totalitních režimů.*

JUDAICA BOHEMIAE LVIII

JEWISH MUSEUM IN PRAGUE
INSTITUTE FOR THE STUDY OF TOTALITARIAN REGIMES
2023

Židovské muzeum v Praze spolupracovalo v roce 2023 s 208 českými a 85 zahraničními administrativními, kulturními, akademickými a vzdělávacími institucemi.

a) Výpůjčky

Muzeum ve sbírkové oblasti pokračovalo v již započatém systému uzavírání jednoletého až dvouletého smluvního vztahu s českými i zahraničními dlouhodobými vypůjčiteli. Aktuálně jde o Federaci židovských obcí v ČR, 9 židovských obcí v Čechách a na Moravě a dalších 7 kulturních subjektů. V roce 2023 bylo prodlouženo 16 smluvních vztahů, přičemž každému předcházela kontrola a vyhodnocení fyzického stavu předmětů pracovníky ŽMP. V zahraničí ŽMP dlouhodobě participuje výpůjčkou v expozici House of European History v Bruselu a nově také výpůjčkou 3 nedávno restituovaných historických textilií (synagogálních opon) v Jüdisches Museum Frankfurt (JMF).

V loňském roce ŽMP navázalo na sezonní výpůjčky (celkem 4), a to do prostor bývalých synagog pro v Turnově, Kolíně, Hartmanicích a do nově zrekonstruované plzeňské synagogy. Uskutečnilo se 5 tuzemských a 3 zahraniční krátkodobé výstavy. Celkem bylo uzavřeno 15 smluvních vztahů.

Souhrnně bylo v roce 2023 tuzemským i zahraničním subjektům zapůjčeno 392 evidenčních čísel, obsahujících 436 jednotlivin. Dále bylo zapůjčeno 91 předmětů z pomocného fondu, jež jsou využívány pro výstavy v náročnějších klimatických podmínkách nebo k liturgickým účelům.

V roce 2023 bylo zahraničním žadatelům vystaveno 5 povolení k fotografování a natáčení v expozicích muzea a na Starém židovském hřbitově a 14 těchto povolení bylo uděleno českým žadatelům. Dále bylo vystaveno 40 povolení o poskytnutí obrazových materiálů ze sbírek ŽMP k reprodukci pro zahraniční žadatele a 38 těchto povolení pro české žadatele.

Žádosti a platby za fotografování jsou minimální, oproti tomu natáčení, a to především zahraničních žadatelů, generuje dobré příjmy. Nejvíce natáčení je realizováno v Pinkasově synagoze a na Starém židovském hřbitově.

Žádosti o scany materiálů, které jsou placeny, pocházejí nejčastěji od zahraničních institucí (právnických osob) a nejvíce jich požaduje dětské kresby nebo fotografie obětí šoa. České instituce obdrží povolení ve většině případů zdarma (častým žadatelem je Památník Terezín a další spřízněné organizace), požadovány jsou nejčastěji fotografie a dokumenty.

b) Neziskový sektor, informace a konzultace, média, Společnost přátel

Podstatná byla i spolupráce s institucemi a neziskovými organizacemi v oblasti vzdělávání a kultury, zmiňovaná samostatně na příslušném místě této zprávy.

Odborní pracovníci ŽMP dále osobně či písemně poskytovali informace a konzultace nezbytné pro činnost dalších institucí, odborníků různých oborů, obnovu památkových objektů a přípravu expozic na různých místech České republiky.

Jedním z cílů muzea je též aktivněji zapojit do činnosti veřejnost. V tom sehraává významnou úlohu jak Společnost přátel ŽMP, která měla v roce 2023 celkem 21 platících a 12 čestných členů, tak Dobrovolnický program, ve kterém se dobrovolníci zapojují zejména při realizaci kulturních aktivit či distribuci programových brožur.

c) Účast na dalších projektech

ŽMP se v roce 2023 podílelo na řadě akcí pořádaných partnerskými institucemi.

Již tradičně se zaměřilo na veřejnou připomínku šoa. Ve spolupráci s Židovskou obcí v Praze uspořádalo 26.1. 2023 ve Španělské synagoze slavnostní koncert ke Dni památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti. Skladby V. Ullmanna, E. Schulhoffa, H. Winterberga a P. Haase zazněly v podání Ireny Troupové (soprán) a Jana Duška (klavír).

Pravidelná setkání delegátů mezinárodní organizace IHRA, která sdružuje odborníky z 34 států, se uskutečnila pod záštitou Chorvatska, které bylo pořádačící zemí roku 2023. Setkání se konala ve dnech 12.–15. 6. a 26.–30. 11. 2023 za účasti vedoucí OVK Z. Pavlovské, která zastupovala Českou republiku.

Ve dnech 11.–15. 6. 2023 proběhlo pravidelné setkání členů IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance) v Dubrovniku. Členka české delegace a vedoucí Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP Zuzana Pavlovská se účastnila pracovní komise EWG (Educational Working Group).

V souvislosti s teroristickým útokem v Izraeli 7. října 2023 se ŽMP připojilo ke všem lidem a institucím vyjadřujícím odsouzení a hlubokou lítost nad tímto činem. Ve veřejné sbírce na pomoc rodinám obětí teroristického útoku přispělo muzeum částkou 100 000 Kč.

Ve spolupráci s Peterem Gyorim, zakladatelem židovské otevřené komunity Bejt Praha, a Českou televizí byl uspořádán 7. listopadu ve Španělské synagoze další ročník koncertu Světlo porozumění. Večer byl symbolickým spojením různých hudebních žánrů a oslavou tolerance a návratu k možnosti pořádání významných živých hudebních programů.

Mezi významné zahraniční návštěvy ŽMP v roce 2023 se řadí Eli Cohen, ministr zahraničních věcí Státu Izrael (duben 2023) a velvyslanec Spojených států v České republice Bijan Sabet s chotí (květen 2023).

14

Správa a údržba objektů

V rámci správy a údržby objektů se uskutečnily zejména servisní a udržovací práce staveb a jejich technologických a provozních součástí. Byly provedeny všechny předepsané revize a kontroly systémů technického zařízení budov, zejména pak vyhrazených technických a ostatních zařízení, výtahů, zabezpečovacích a protipožárních systémů včetně odstranění diagnostikovaných poruch a nedostatků.

Dle aktuální potřeby byly rovněž zajištěny všechny nezbytné opravy stavebních a technologických poruch v objektech náležících do správy ŽMP. Zajišťován byl úklid budov, předepsaná údržba, servis a v neposlední řadě také rozvoj integrovaného zabezpečovacího systému. Průběžně bylo také zabezpečováno plnění povinností v oblasti požární ochrany a bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci a plnění povinností v oblasti podnikové ekologie. Součástí této oblasti bylo rovněž zajištění odborné péče o zeleň. Na Starém židovském hřbitově bylo společností Safe Trees, s.r.o. provedeno bezpečnostní posouzení stavu stromů, ze kterého vzešlo doporučení na provedení tzv. tahových zkoušek stromů č. 39 a 40 (jasan ztepilý) nacházejících se na pozemku parc. č. 49, k.ú. Josefov. Tahové zkoušky prokázaly nízkou odolnost stromů vůči vývratu z kořenů. Na základě tohoto posudku bylo požádáno o pokácení těchto stromů, které proběhne v 1. čtvrtletí 2024. Na základě odborného posudku byla na Starém židovském hřbitově provedena kontrola bezpečnostních vazeb větví stromů s případnou následnou úpravou. Rovněž byl proveden doporučený bezpečnostní a zdravotní řez stromů s ohledem na jejich vitalitu, která je snížena vlivem klimatické změny. Veškeré informace o jednotlivých stromech na Starém židovském hřbitově jsou nadále evidovány v systému *Stromy pod kontrolou*.

Exteriéry Španělské synagogy v Praze,
archiv ŽMP

15

Oddělení bezpečnosti

ŽMP plnilo úkoly při zabezpečení zaměstnanců, návštěvníků, movitého i nemovitého majetku a provozu. Jednalo se konkrétně o průběžnou analýzu aktuální bezpečnostní situace, identifikaci hrozeb a přijetí adekvátních bezpečnostních opatření v reálném čase. S tímto zřetelem ŽMP i nadále kladlo důraz na profesní přípravu pracovníků Oddělení bezpečnosti, orientovanou na aktuální bezpečnostní hrozby. V průběhu roku 2023 řešilo Oddělení bezpečnosti v souladu s interními směrnicemi několik mimořádných situací, opakovaně za operativní spolupráce se složkami Policie ČR a Městské policie hl. m. Prahy.

Při zajišťování objektů a bezpečnosti návštěvníků muzea spolupracuje ŽMP na základě Memoranda o spolupráci při zajišťování bezpečnosti židovských institucí jakožto měkkých cílů (ze dne 5. 4. 2016) s dalšími židovskými subjekty a Policií ČR. ŽMP se v květnu 2023 přímo podílelo na rozsáhlém součinnostním cvičení složek Integrovaného záchranného systému GOLEM 2023. Oddělení bezpečnosti svou činnost rovněž konzultuje se zahraničními bezpečnostními experty působícími zejména v oblasti krizového plánování a řízení vnitřní komunikace.

V důsledku negativních finančních dopadů pandemie koronaviru, válečného konfliktu na Ukrajině a rostoucích provozních nákladů byly i nadále pozastaveny dříve plánované investice na další modernizaci ŽMP.

V roce 2023 byly provedeny tyto mimořádné investice:

- Vzhledem k havarijnímu stavu stávajících atmosférických plynových kotlů v Klausově synagoze a v Oddělení pro vzdělávání a kulturu v objektu Maiselova 15 byly tyto kotle vyměněny za kotle kondenzační, které zajistí splnění emisních podmínek a efektivní vytápění prostor.
- S ohledem na investice a modernizace stavebně technologických částí budov, jejichž realizace je plánována v roce 2024, byly zpracovány příslušné projektové dokumentace, a to na modernizaci zabezpečovacích systémů (elektronické kontroly vstupů a kamerových systémů) a na realizaci nové šatny ostrahy a skladu pro ekonomické činnosti v suterénu objektu administrativní budovy 141/1. Rovněž byla zpracována projektová dokumentace na realizaci obnovy a doplnění informačních tabulek u vybraných náhrobků na Starém židovském hřbitově.

V roce 2023 ŽMP realizovalo 18 projektů spolufinancovaných z dotací či grantů v celkové výši 11 333 189 Kč. Těmito projekty byly:

- Digitalizace 36 knih z Archivu Židovského muzea v Praze – realizováno za finanční podpory významného zahraničního partnera, který si nepřeje být uveden – podpora ve výši 662 948 Kč.
- Tajemství půdy – projekt realizovaný za finanční podpory Islandu, Lichtenštejnska a Norska prostřednictvím Fondů EHP – podpora ve výši 6 573 060,9 Kč.
- Restaurování tří vzácných hebrejských tisků – projekt realizovaný za finanční podpory Ministerstva kultury ČR (program ISO II/D – Preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí) – podpora ve výši 33 000 Kč.
- Restaurování 12 náhrobků na Starém židovském hřbitově – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu – podpora ve výši 78 000 Kč.
- Projekt MANTIC – realizovaný za finanční podpory Evropské komise (hlavním řešitelem projektu je Židovská obec v Praze) – podpora ve výši 614 596 Kč.
- Projekt Crocus – realizovaný za finanční podpory Evropské komise – podpora ve výši 22 398 Kč.
- Vzdělávání dospělých – podpořeno z programu Erasmus+ – podpora ve výši 665 759 Kč.
- Vzdělávání studentů doktorských programů – podpořeno Evropskou komisí prostřednictvím programu European Holocaust Research Infrastructure III. – podpora ve výši 556 518 Kč.
- Židovská paměť ve 20. století – projekt podpořený Nadačním fondem obětí holocaustu – podpora ve výši 100 000 Kč.
- Vzdělávání studentů – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 480 000 Kč.
- Nedělní dílny pro děti – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 50 000 Kč.
- Kulturní aktivity v ŽMP – projekt podpořený Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 30 000 Kč.
- Hudební jaro a podzim (koncerty v Maiselově synagoze) za finanční podpory Magistrátu hlavního města Prahy, podpora ve výši 80 000 Kč.
- Sousedské hudební slavnosti – realizováno s podporou MČ Praha 1, podpora ve výši 20 000 Kč.
- Podpora návštěvníků s mentálním či fyzickým postižením – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 30 000 Kč.
- Restaurování vzácných tisků z knihovny ŽMP – podpořeno dotací MK ČR (program Visk 4), podpora ve výši 49 000 Kč.
- Restaurování vzácných tisků z knihovny ŽMP – podpořeno grantem Nadace ŽOP, podpora ve výši 20 000 Kč.
- Akvizice vzácného pražského hebrejského tisku Lechem rav – podpořeno dotací MK ČR (program ISO II C - výkupy předmětů), podpora ve výši 31 000 Kč.
- Akvizice souboru 31 fotografií K. Cudlína – podpořeno dotací MK ČR, podpora ve výši 173 000 Kč.
- Kafka 100 - Prahou s Franzem Kafkou – Hledá se Odradek – podpořeno dotací MČ Praha, podpora ve výši 15 000 Kč.
- Kafka 100 - Prahou s Franzem Kafkou – Hledá se Odradek – podpořeno grantem Velvyslanectví SRN, podpora ve výši 49 360 Kč.
- Kompenzace nárůstu cen energií – podpořeno dotací MHMP, podpora ve výši 1 000 000 Kč.
- Dále muzeum obdrželo státní dotaci od MV ČR na práci soukromých archivů ve výši 46 720 Kč.

Kromě institucí činnost ŽMP podporují individuální dárci. V roce 2023 ŽMP obdrželo dary ve výši 537 099 Kč.

Od členů Společnosti přátel ŽMP obdrželo muzeum celkem 22 585 Kč za členské příspěvky.

Rok 2023 znamenal návrat k běžnému fungování muzea po třech krizových letech. Se zvyšující se návštěvností si mohlo ŽMP dovolit započít revizi investičních plánů muzea a začít přijímat nové zaměstnance na pracovní pozice, které zůstaly neobsazeny v reakci na obtížnou finanční situaci v důsledku pandemie COVID-19. Byly také započaty práce na Strategickém udržitelném plánu rozvoje na léta 2024–2028 včetně určení strategických finančních cílů.

V roce 2023 činí výnosy ŽMP 221 462 096 Kč, což je oproti roku 2022 navýšení o 49,23 %, kdy výnosy ŽMP byly 148 403 188 Kč. Rozhodující podíl na tomto růstu má nárůst návštěvnosti, který dosáhl úrovně 78,74 % v porovnání s návštěvností předcovidových let 2017 – 2019. Oproti roku 2022 se návštěvnost zvýšila o 35,55 %. Tržby z prodeje vstupného v roce 2023 činily 180 259 385 Kč, v roce 2022 činily 115 964 370 Kč, což znamená nárůst o 55,44 %. V roce 2023 došlo k navýšení ceny vstupného o 14 %.

Náklady ŽMP v roce 2023 činily 190 148 067 Kč, což oproti roku 2022 představuje nárůst o 48 425 282 Kč, tj. o 34,17 %. Konkrétně se jednalo zejména o položky Spotřeba materiálu, Prodané zboží, Dary, Mzdy a odvody a Ostatní náklady.

Hospodářský výsledek ŽMP za rok 2023 skončil v kladných číslech. Po zpracování daňového přiznání činil hrubý zisk Židovského muzea v Praze 38 317 059,23 Kč, což po odpočtu daně ve výši 7 003 030 Kč znamená čistý zisk 31 314 029,23 Kč.

Židovské muzeum v Praze

U Staré školy 141/1

110 00 Praha 1-Josefov

T: +420 222 749 211

E: office@jewishmuseum.cz

W: www.jewishmuseum.cz

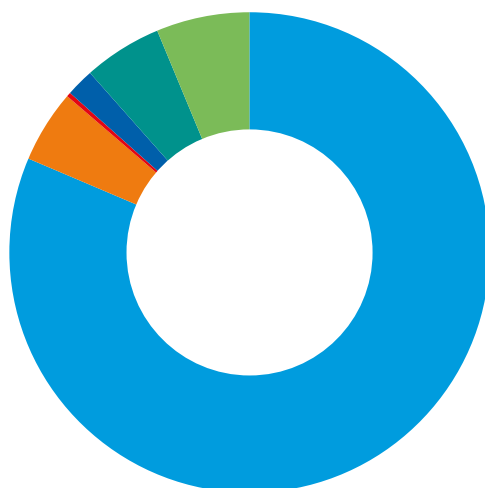
30. dubna 2024

Pavla Niklová

ředitelka Židovského muzea v Praze

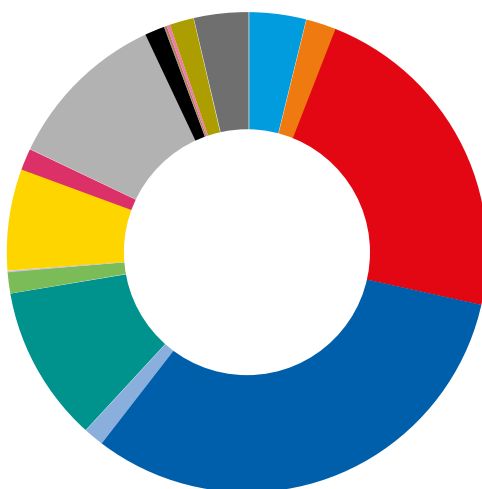
Příloha č. 1 – Plnění rozpočtu ŽMP v roce 2023 (v tis. Kč)

Zdroje příjmů Židovského muzea
v Praze (2023)

- 81,4 % Vstupné
- 4,9 % Nájem
- 0,3 % Prodej upomínkových předmětů
- 1,9 % Ostatní služby
- 5,3 % Dary a dotace
- 6,3 % Výnosy ostatní

Výdaje Židovského muzea
v Praze (2023)

- 3,8 % Energie, voda, plyn
- 2,1 % Opravy
- 22,6 % Nájem
- 32,0 % Mzdové náklady
- 1,4 % Ostatní osobní náklady
- 10,5 % Soc. a zdrav. pojištění
- 1,4 % Zákonné sociální náklady
- 0,1 % Poskytnuté dary
- 6,8 % Odpisy
- 1,5 % Pojistné
- 10,9 % Služby
- 1,3 % Ostatní náklady
- 0,0 % Nákup knih
- 0,2 % Nákup sbírkových předmětů
- 0,2 % Dokončené investice
- 1,6 % Materiál
- 3,7 % Daň z příjmu

Příloha č. 2 – Výkaz zisku a ztrát (v tis. Kč)

	k 31. 12. 2022	k 31. 12. 2023
VÝNOSY	148 403	221 462
Tržby za zboží a služby	11 263	14 159
Tržby ze vstupného	115 964	180 259
Dary a dotace	9 841	11 713
Zúčtování rezerv	0	0
Ostatní výnosy	11 335	15 331
PROVOZNÍ NÁKLADY	140 132	183 145
Náklady na uskutečněné tržby	55 733	79 793
Osobní náklady	65 229	86 413
Odpisy	15 827	12 915
Ostatní provozní náklady a rezervy	3 343	4 024
DAŇ Z PŘÍJMU	1 591	7 003
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK	6 680	31 314

Příloha č. 3 – Rozvaha (v tis. Kč)

	k 31. 12. 2022	k 31. 12. 2023
STÁLÁ AKTIVA	120 680	271 624
Nehmotný investiční majetek	14	0
Hmotný investiční majetek	120 666	108 558
Finanční investice	0	163 066
OBĚŽNÁ AKTIVA	290 208	156 757
Zásoby	7 920	6 645
Pohledávky	14 291	14 575
Finanční majetek	264 642	130 352
OSTATNÍ AKTIVA	3 355	5 185
AKTIVA CELKEM	410 888	428 381
VLASTNÍ ZDROJE	385 039	400 623
Jmění celkem	378 359	369 309
Hospodářský výsledek běžného účetního období	6 680	31 314
CIZÍ ZDROJE	25 849	27 758
Krátkodobé závazky	23 854	25 400
Rezervy	0	0
OSTATNÍ PASIVA	1 995	2 358
PASIVA CELKEM	410 888	428 381

Příloha č. 4 – Struktura zaměstnanců ŽMP

ŽMP bylo v roce 2023 rozděleno do 11 odborů a 9, později 8 oddělení. Ke konci roku 2023 mělo 115 zaměstnanců včetně 5 na mateřské nebo rodičovské dovolené. Ve fyzických osobách činil počet zaměstnanců k 31. 12. 2023 celkem 110, což představovalo přepočítaných 93,4 plných pracovních úvazků.

Ředitel muzea	1
Vědečtí a odborní muzejní pracovníci včetně restaurátorů	34
Pracovníci pro vzdělávací a kulturní činnost	8
Pracovníci pro zajištění provozu, oprav, rekonstrukcí a správy budov a hřbitovů	3
Pracovníci zajišťující publicitu a výstavy	3
Pracovníci Informačního a rezervačního centra	3
Pracovníci IT a fotooddělení	5
Administrativní pracovníci	1
Ekonomičtí a provozní pracovníci včetně pokladních v expozicích	7
Ostraha objektů a kustodi	45

Průměrná mzda v Židovském muzeu v Praze v roce 2023 činila 47.855,- Kč.

Příloha č. 5 – Opravy a rekonstrukce objektů (v tis. Kč)

Objekt	1995–2023
Španělská synagoga	57 173
Administrativní budova Jáchymova	3 215
Maiselova synagoga	43 771
Pinkasova synagoga	23 154
Obřadní síň	3 434
Klausová synagoga	11 009
Depozitář textilu	4 614
Nové administrativní budovy	107 567
Oddělení pro vzdělávání a kulturu a Informační a rezervační centrum	19 363
Smíchovská synagoga	79 642
Synagoga Brandýs	855
Depozitář knih Spořilov	215
Židovský hřbitov Fibichova, Praha 3	11 980
Starý židovský hřbitov	14 410
Celkem	380 402

Židovské muzeum v Praze

U Staré školy 1, 3, 110 00 Praha 1

T: +420 222 749 211

E: office@jewishmuseum.cz | W: www.jewishmuseum.cz